

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Universita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Povolání v Bibli jako východisko pro pochopení křesťanského povolání

Bakalářská práce

Autor: Martin Filip
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Vedoucí práce: ThLic. Vojtěch Brož, Th.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Martin Filip
Studium: P14K0127
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Název bakalářské práce: **Povolání v Bibli jako východisko pro pochopení křesťanského povolání**
Název bakalářské práce AJ: The calling in the Holy Bible as a starting point for the insight into the Christian calling

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce srovnává příběhy postav povoláných Bohem v Bibli a povolání křesťana v pobiblické době. Vychází z hypotézy, že mezi biblickými povoláními křesťana v poapoštolské době je zásadní kontinuita a identita, zároveň ale jistý rozdíl, daný změnami okolností. Pro povolání křesťana jsou biblická povolání inspirující a směrodatná. V první části bude práce analyzovat příběhy povolání několika významných starozákonních a novozákonních postav se zvláštní pozorností věnovanou apoštolu Pavlovi, který tvoří jakýsi most mezi dobou apoštolskou (nakolik byl sám osobně povolán zmrtevým Ježíšem) a dobou prvotní církve (byl povolán až po Ježíšově nanebevstoupení). Druhá část bude sledovat, nakolik může křesťan v pobiblické době být nositelem téhož povolání jako biblické postavy. Za příklad takového povolání se bere příběh sv. Augustina.

AUGUSTINUS, Aurelius. Vyznání. 6. vydání. Praha: Kalich, 2012. 565 s. BENEDIKT XVI. Apoštol Ježíše Krista. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 139 s. BENEDIKT XVI. Benediktovo evangelium. 1. vydání. Praha: Paulínky, 2014. 190 s. BENEDIKT XVI. Otcové církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 206 s. BENEDIKT XVI. Verbum Domini. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. 121 s. BIBLE: Písmo svaté Starého a Nového zákona. 13. vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2007. 1387 s. DEI VERBUM. Praha: Scriptum, 1992. 22 s. DROBNER, Hubertus R. Patrologie. 1. vydání. Praha: OIKOYMENH, 2012. 807 s. JAN PAVEL II. Dar a tajemství. 1. vydání. Praha: Nové město, 1997. 125 s. JAN PAVEL II. Christifideles laici. 1. vydání. Praha: Zvon, 1990. 120 s. JAN PAVEL II. Novo millennium ineunte. 1. vydání. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001. KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE. 2. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 793 s. LEÓN-DUFOUX, Xavier a kol. Slovník biblické teologie. 2. vydání. Praha: Academia, 2003. 658 s. LUMEN GENTIUM. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 1970. 99 s. MATOUŠŮ, Ludvík. Sv. Pavel a jeho listy. 1. vydání. České Budějovice: 1948. 325 s. NOVÝ ZÁKON: text užívaný v českých liturgických knihách. 2. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 871 s. OPATRNÝ, Aleš. Apoštol Pavel s Alešem Opatrným. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 89 s. PAVEL VI. Gaudium et spes. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 1969. 123 s. PENTATEUCH. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 548 s. SVATÝ AUGUSTIN. Katechetické spisy. 1. vydání. Praha: Krystal OP, 2005. 176 s.

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: ThLic. Vojtěch Brož, Th.D.

Oponent: Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové ...

Rád bych poděkoval svému vedoucímu práce ThLic. Vojtěchu Brožovi, Th.D. za cenné rady a připomínky, které vedly ke zkvalitnění mé práce.

Anotace

FILIP, Martin. *Povolání v Bibli jako východisko pro pochopení křesťanského povolání*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 57 s. Bakalářská práce.

Tato práce pojednává o křesťanském povolání. Cílem studie je ukázat zásadní souvislost a kontinuitu mezi povoláním v Bibli a povoláním v současnosti. Bude poukázáno i na rozdíly mezi oběma způsoby povolání.

V první části jsou představeny významné postavy Starého Nového zákona se zvláštním důrazem na apoštola Pavla. Protože tvoří určitý přechodový článek mezi dobou biblickou a pobiblickou.

Druhá část analyzuje různé aspekty povolání. Vychází z příběhů biblických postav, z povolání apoštola Pavla a povolání sv. Augustina, který zastupuje povolání v době pobiblické.

Klíčová slova: biblické postavy, sv. Pavel, prvotní církve, sv. Augustin, křesťanské povolání dnes

Annotation

FILIP, Martin. *Povolání v Bibli jako východisko pro pochopení křesťanského povolání*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 57 pp. Bachelor degree thesis.

The bachelor degree thesis deals with the Christian calling. The thesis aims to point at the fundamental context, and the continuity between the calling in the Holy Bible and the calling at the present. We make the distinctions between both modes of the callings too.

The first part of thesis presents important figures of the Old Testament and the New Testament. The apostle Paul is specially accented because represents the transition segment between the biblical times and post-apostolic times.

The second part of thesis analyses the different aspects of the calling. The analyse compares the calling of biblical figures, the apostle Paul and the calling of Saint Augustine as the figure of the post-apostolic times.

Keywords: the biblical figures, the early Church, Saint Paul, Saint Augustine, the Christian calling today

Obsah

Úvod	7
1 Vymezení pojmu povolání	9
2 Biblická povolání	11
2.1 Abrahám	11
2.2 Mojžíš	12
2.3 Samuel	14
2.4 Elíša	15
2.5 Jonáš	16
2.6 Jeremjáš	17
2.7 Jan Křtitel	18
2.8 Josef	20
2.9 Maria	20
2.10 Ježíš	21
2.11 Dvanáct	23
2.12 Petr	24
2.13 Pavel	25
2.13.1 Obrácení	25
2.13.2 Povolání	28
3 Augustin	30
3.1.1 Obrácení	30
3.1.2 Povolání	33
4 Základní rysy a dynamika povolání	35
4.1.1 Existencialita povolání	35
4.1.2 Přijetí povolání jako „skoku do propasti víry“	36
4.1.3 Rozlišování povolání	38
4.1.4 Anticipace povolání	40
4.1.5 Prostřednictví Božího povolání	42
4.1.6 Výjimečnost okamžiku „povolání“	45
4.1.7 Nesnadnost povolání	46
4.1.8 Povolání jakožto Boží nástroj dějin spásy	48
Závěr	52
Prameny	54
Primární literatura	54
Sekundární literatura	54

Úvod

Tato práce si klade za cíl hlouběji porozumět křesťanskému povolání. Chce toho dosáhnout tím, že poukáže na zásadní spojitost mezi povoláním, jak je popsáno v Bibli, a povoláním, jak ho zakouší člověk v dnešní době. Motivem pro sepsání práce byla autorova fascinace příběhy povolání biblických postav i sv. Augustina a jeho přesvědčení, že obsahují inspiraci a návod pro život dnešního křesťana. Právě přesah do situace dnešních křesťanů se bude projevovat napříč celou touto studií. Z důvodů praktické využitelnosti se také práce snaží o srozumitelnost. Chce být nápomocna tomu, aby křesťané ve svém životě čerpali sílu i poučení z biblických příběhů, které mají mnoho co říci i dnešní době. Téma povolání je totiž svou povahou existenciální. Odpovídá na otázku po smyslu lidské existence.

Studie vychází z hypotézy, že mezi biblickými povoláními křesťana v poapoštolské době je zásadní kontinuita a identita, zároveň ale jistý rozdíl, daný změněnými okolnostmi. Tyto změněné okolnosti jsou dané zejména tím, že veřejné Zjevení bylo ukončeno vytvořením biblického kánonu. Tato doba, doba Církve, tak stále směřuje ke svému plnému dovršení, avšak ne již k vrcholu dějin spásy, neboť tím je právě Boží Zjevení. Z těchto důvodů, jak ukážeme, má v procesu povolání výjimečnou zprostředkovávající funkci církev.

Po vymezení pojmu povolání budou v první části nejprve představeny příběhy povolání významných biblických postav ze Starého zákona. Jedná se o určitý reprezentativní vzorek patriarchů a proroků, u kterých nalézáme podrobné líčení jejich povolání. Poté bude následovat analýza povolání důležitých osob Nového zákona, mezi kterými zaujímá naprosto výsadní postavení osoba Ježíše Krista. Zvláštní pozornost pak bude věnována apoštolu Pavlovi, jakožto osobě na pomezí doby apoštolské a doby prvotní církve, u které jsou již naznačeny některé odlišnosti doby pobiblické. Podrobně se zaměříme na jeho konverzi, která je i po tolika letech neobyčejně fascinující, a ukážeme její důsledky pro Pavlovo celoživotní povolání. Jako modelový příklad doby pobiblické se bere sv. Augustin. Po vylíčení jeho konverze, představující obrovský zlom v jeho životě a současně vyvrcholení jeho dosavadního životního hledání, se budeme zabývat také tím, jak své povolání prožíval a aktualizoval. Druhá část se tedy vedle rozboru povolání sv. Augustina bude zabývat tím, nakolik může křesťan v pobiblické době být nositelem téhož povolání jako biblické postavy. Každá jeho charakteristika bude nejprve potvrzena

svými projevy u biblických postav, poté se porovná se zkušeností sv. Pavla a sv. Augustina, nakonec bude nastíněna možnost její aplikace pro dnešního křesťana.

Ke zvolenému tématu povolání se kromě několika absolventských prací a dále zmíněného článku Jaroslava Brože nevyskytuje příliš literatury, která by vznikla v českém jazyce. Práce proto využívá základních slovníkových publikací, jež poskytují základní orientaci v biblických termínech. Až na některé výjimky je vždy citován Český ekumenický překlad Písma svatého preferovaný pro svou univerzálnost, rozšířenost a kompletnost (ve srovnání s překladem užívaným v českých liturgických knihách). Tato studie se při rozboru jednotlivých povolání opírá také o komentářové řady.¹ Kromě toho v novozákonním a patristickém období čerpáme z díla Benedikta XVI.² U apoštola Pavla čerpáme mimo jiné z článku Vojtěcha Brože.³

Popis a rozbor povolání sv. Augustina vychází v první řadě z jeho vlastních Vyznání. Informace o jeho životě a povolání jsme čerpali z již zmíněného díla Benedikta XVI., jednoho malého sborníku od augustiniánů a několika monografií. Pohled té nejnovější monografie od Milana Machovce, nesoucí název Svatý Augustin, se nám jevil jako příliš psychologizující. Augustinova zkušenost víry v ní působila velmi okleštěně. Ke druhé části jsme našli pouze jediný odpovídající pramen. Zkoumání jednotlivých charakteristik povolání se tedy opírá téměř výhradně o článek Jaroslava Brože Předloha biblické spirituality Božího povolání.⁴ Z tohoto důvodu a také z důvodů zvolené metody je v této části výrazná naše vlastní analýza.

---

¹ V případě Starého zákona o řadu komentářů k Českému ekumenickému překladu, zejména z důvodu nedostatku kvalitnější kompletní komentářové řady. Pro Nový zákon čerpáme z řady Sacra Pagina, která představuje výrazně lepší zdroj, avšak vyšla v ní jednotlivě pouze čtyři evangelia a Skutky apoštolů.

² Zejména z jeho trilogie Ježíš Nazaretský a homilií, které pronesl během svých generálních audiencí, v nichž se systematicky zabýval velkými postavami Církve od jejího založení až do středověku. Představují velmi dobrou syntézu vědeckého poznání a jsou orientovány na život z víry, což je snahou i této práce.

³ Jeho název zní Pavel, farižejský rabín, Kristův apoštol, křesťanský teolog a svatopisec: stručné uvedení do života a díla Apoštola národů. Je součástí Studie Diecézního teologického institutu v Hradci Králové. Jejím hlavním editorem je Jan Hojda a obsahuje příspěvky pronesené na konferenci Pavel z Tarsu, kterou pořádal právě DTI HK ve dnech 31. 3. – 1. 4. 2009 v Hradci Králové.

⁴ Článek je součástí Sborníku KTF UK Omnibus caritas vydanému v roce 2002 k počtě devadesátých narozenin prof. ThDr. J. Kadlece, jehož hlavním editorem je Petr Kubín.

1 Vymezení pojmu povolání

Povolání je základním nástrojem, skrze který Bůh naplňuje dějiny spásy. Každý člověk má v Boží mysli smysl a účel své existence, a tedy své specifické poslání. Všichni jsme originály, a proto má každý svůj „speciální dílek v mozaice“ dějin světa, dějin Božího vztahu k lidem, který může do společného přidat pouze on sám. A bez něj bude cosi chybět.

Někteří lidé jsou však Bohem zvláštním způsobem vyvoleni, jsou oddělení⁵ k výjimečnému úkolu. Bible oplývá takovými postavami a představuje nám se zvláštním důrazem ty okamžiky jejich života, kdy se zcela neopakovatelným způsobem setkali s Bohem, který tím proměnil jejich život. Můžeme vidět, „jak se člověk ocitá v přítomnosti Boha, tváří v tvář jeho velebnosti a tajemnosti, jak pro něj nadchází hodina pravdy, okamžik úzkosti i velkorysé poslušnosti, neochoty i odhodlání.“⁶

Toto Boží vyvolení se mnohdy ukazuje již na jméně,⁷ které dostává dítě po narození. Nebo také na novém jméně, které Hospodin některým lidem dává (Gn 17,5; Gn 32,28; Jan 1,42). Proč byl právě tento člověk povolán právě k tomuto úkolu, ví pouze Bůh sám. Jen on určuje čas, v němž oslovuje člověka, povolává ho, posílá ho do světa s určitým posláním. Aktivita je v první řadě přítomna na jeho straně. V úzkém smyslu slova je člověk pasivní, protože jeho úkol nejprve spočívá v přijetí této výzvy, pozvání, daru a úkolu. Termín *pasivní* zde z hlediska teologie vyjadřuje pozici člověka (lidské duše) ve vztahu k Bohu, aktéru, ačkoli svobodný souhlas, přitakání Božímu plánu s člověkem, rozhodně není ničím pasivním z pohledu člověka. V reakci na Boží akt se od člověka očekává poslušnost víry, onen „skok do propasti víry“,⁸ ve které získává jistotu nikoli od sebe, ale od Boha, k němuž se svou vírou vztahuje. Lidská bytost má však opravdovou, nikoli zdánlivou svobodu, a proto může Boží nabídku odmítnout. Povolání tak může být nepřijato, stejně jako může být přijato a během života ztraceno nevěností jeho závazkům a jeho zdroji, Bohu.

---

⁵ Srov. GUILLET Jacques. Povolání. In: LÉON-DUFOUR, Xavier (ed) a kol. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003, s. 359.

⁶ Tamtéž, s. 358.

⁷ Srov. NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 3. vyd. Praha: Kalich, 1992, s. 702.

⁸ Srov. BENEDIKT XVI. *Úvod do křesťanství: výklad apoštolského vyznání víry: s novou vstupní esejí autora z roku 2000*. 1. úplné české vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 30-34.

S přijetím či odmítnutím úzce souvisí rozlišování povolání. V něm se vždy jedná o postupný proces, o trpělivý dialog mezi člověkem a Bohem, jenž mívá různou formu, délku a intenzitu. Dobře patrný je např. u Mojžíše či Jonáše. Jde o to odlišit skutečné dobro, kterým je v posledku pouze naplňování Boží vůle, tedy prožívání pravého povolání, od zdánlivých dober. Těmi jsou všechny pouze lidské představy o ideálním životě a všechna povolání, která by člověk chtěl mít, ale která nepatří do Božích úradků.

V procesu rozlišování, a mnohdy ještě před ním samým, mají důležitou roli prostředníci Božího povolání. Ve Starém zákoně jimi bývali často proroci. Skrze ně si Bůh vyvolil Saula a Davida stejně jako proroka Elišu. V Novém zákoně se myšlenka Božího (Kristova) povolávání ukazuje zvláště u apoštola Pavla a jeho žáků.⁹ Povolání dodává sílu, díky které „věřící dovede snášet zlé i zlořečenství, protože má jistotu, že obdrží dědičné požehnání a že k tomu byl povolán (1 Petr 3,9).“¹⁰ Díky tomuto vědomí jsou mnozí lidé schopni v Boží službě vykonat obdivuhodné věci.

Každý člověk potřebuje nějakým způsobem dospět k přesvědčení, že je to Bůh, kdo ho povolává k nějakému úkolu. Bible nám popisuje mnoho nádherných pasáží o tom, jak Bůh oslovuje své vyvolené a vyzývá je k přijetí poslání (Ex 3,10; Jer 1,7; Ez 2,3; 3,4; Iz 6,7), které pro ně měl od věčnosti připravené. Často se jedná o svou silou ojedinělý a rozhodující prožitek s Bohem. Přesto ale v našem chápání není možné omezit skutečnost Božího povolání jen na tento okamžik. Bůh si člověka vyvoluje navždy, jak vidíme na příkladech tolika postav v Bibli,¹¹ a stejně tak i v pozdější době na životech svatých. Porozumět prožívání jejich povolání se stává klíčem k pochopení celého jejich života, veškerého jejich konání. Pokud člověk opravdu přijal Boží výzvu do svého srdce, to znamená, že do naplňování svého poslání vkládá celou svou existenci, v každém jeho činu se toto jeho povolání zrcadlí.

---

⁹ Srov. NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*, s. 703.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Srov. GUILLET Jacques. *Povolání*, s. 573–574.

2 Biblická povolání

Boží povolání je neodlučitelně spjato se vztahem Boha k člověku, jakožto tvorů, kterého stvořil s jistým záměrem, který se svému Stvořiteli ze všech pozemských tvorů podobá nejvíce (Gn 1,26). Již u Adama a Evy tedy vidíme poslání, jež jim Bůh svěřil, a v nich celému lidskému rodu. „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“ (Gn 1,28) Ještě před začátkem zvláštních dějin spásy tak můžeme vnímat Boží péči o člověka, jeho starost o blaho lidí, které spočívá právě v naplnění účelu, jež jim jejích. Tvůrce vtiskl, a také dává poznat skrze vyvolení konkrétních lidí v určitém čase a místě. Právě tak je v počátečních kapitolách knihy Genesis představen Noe, kterého Bůh určil za zachránce lidí i zvířat během potopy.

2.1 Abrahám

Abram byl Bohem vyvolen k velkému úkolu stát se praotcem vyvoleného národa a ve víře praotcem všech lidí. Hospodin ho žádá, aby odešel ze své země, ze svého rodiště, ale za to mu přislíbuj novou zemi, veliké potomstvo a požehnání (Gn 12,1–2). A Abram Hospodinu uvěří. Tato víra se stává důležitým milníkem v dějinách spásy a Abram to slyší z úst Hospodina již při prvním oslovení: „V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země „(Gn 12,3). Hmatatelným důkazem této víry je Abramovo jednání, tím, že přijímá Boží nabídku, jde do nejistoty existenciálního charakteru. Víra je „zápas o nové vidění a o novou cestu, kde člověk vždy znovu musí riskovat, vzdát se všech svých opor a spoléhat se jen na Boží věrnost.“¹²

Veliké potomstvo, na kterém má spočinout Hospodinovo požehnání, však stále nepřichází. Abram však víru neztrácí (Gn 15,6), nýbrž hledá, v čem spočívá jeho spolupráce na Božích příslibech. Zplozením syna se služebnou Sáry Hagar se vydá přirozenou cestou (Gn 15,15–16). Nicméně ještě před narozením chlapce se ukazuje, že toto není cesta Hospodinových příslibů (Gn 17,19–21). Tomuto poznání předchází změna jména z Abram na Abrahám, jenž potvrzuje Hospodinův příslib, že se stane „otcem

---

¹² BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 1, První kniha Mojžíšova – Genesis*. Překlad Miloš Bič. 2. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1978, s. 104.

národů“ (Gn 17,4). Nové jméno vyjadřuje Abrahámovo poslání přivést mnohé od uctívání božstev ke službě jedinému pravému Bohu a Otci všech.¹³

Hospodin opravdu plní to, co slíbí, a tak se po letech čekání Abrahámovi a Sáře narodí syn Izák (Gn 21,2–3). Poté však přichází ještě jedna zkouška, ta vrcholná – Abrahámova povolání. Vůlí Hospodina je, aby na jedné hoře obětoval svého jediného syna Izák (Gn 22,2). Po pětadvaceti letech čekání na slíbeného syna má právě tohoto syna obětovat Hospodinu. Pouze víra, která přesahuje přirozený řád věcí, je schopná takového činu. Abrahámova víra však ani zde nezakolísá. A po tomto činu Bůh definitivně potvrzuje Abrahamovi všechna zaslíbení (Gn 22,16–18).

Na příkladu Abrahámova povolání vidíme ještě jeden výrazný prvek, který bychom našli vyjádřený v Pavlově listě Římanům: „Vždyť víme, že z utrpení roste vytrvalost, z vytrvalosti osvědčenost a z osvědčenosti naděje. A naděje neklame.“ (Řím 5, 3–5) Skrze utrpení Abrahámova dlouhého čekání vzrostla jeho vytrvalost, která vytváří osvědčenost. Osvědčí se ten, kdo je v každé situaci věrný a plní své sliby, přičemž nezáleží na tom, jestli je k tomu zapotřebí jednání více aktivní či více pasivní. A díky této osvědčenosti poté v lidském srdci klíčí naděje.

V tomto smyslu komentuje Benedikt XVI. Izajášův výrok (Iz 7,9), kde se pro vyjádření víry používá dvojice slov „stát“ a „obstát“. Celá věta tak velkolepě ohlašuje, jak je nutné pro člověka celou svou existencí spoléhat se na Boha, věřit mu, díky čemuž získá pevnou oporu ve svém životě a je schopen obstát ve všech bouřích svého života.¹⁴ Znamená to svěřovat se někomu, kdo nekonečně přesahuje mě i všechno stvoření, kdo je transcendentní, a přitom mu na celém světě a člověku zvláště velmi záleží. A kdo právě z tohoto důvodu stojí za velikým projektem dějin spásy.

2.2 Mojžíš

Osobnost Mojžíše vyniká mezi všemi postavami Starého zákona. Je popisován jako největší prorok a zákonodárce Izraele. Již od dětství se u něj ukazuje Boží předurčení. Jednoho dne zabil Egypťana, který ubil Hebreje (Ex 2,11–12). Musel pak prchnout

---

¹³ BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: nový překlad s výkladem, překlad Písma svatého. 1, První kniha Mojžíšova – Genesis*, s. 112.

¹⁴ Srov. BENEDIKT XVI. *Úvod do křesťanství*, s. 45.

z Egypta a žít v podstatě ve vyhnanství (Ex 2,15). Již zde se tak projevuje jeho charakteristický rys - „zápal pro spravedlnost.“¹⁵

V osmdesáti letech byl již připraven přijmout Hospodinovo povolání. Tehdy se mu při pasení stáda na hoře Choreb zjevil Hospodin zprostřed hořícího keře (Ex 3,2). K tomuto setkání směřoval celý Mojžíšův život a nyní nastal ten klíčový okamžik jeho vztahu s Hospodinem. Mojžíš je přítomen teofanii; Bůh skrze keř, který „v ohni hoří, ale není jím stráven,“ (Ex 3,2) zjevuje sám sebe, svou slávu. To okamžitě potvrzuje i slovy, když Mojžíšovi třikrát sděluje své jméno (Ex 3,6.14–15). U Boha jsou slovo a čin jedním.

Mojžíš si zakryl tvář, neboť se bál na Boha pohledět (Ex 3,6). Nikdo z lidí totiž nemůže spatřit Boha a zůstat na živu. Bůh vzápětí pověřuje Mojžíše velikým úkolem (Ex 3,10). Má jít k faraonovi a vyvést Izraele, Boží lid z Egypta. Dialog však pokračuje, protože Mojžíš má několik námitek. Zpochybňuje nejprve svou identitu (Ex 3,11), poté Hospodinovu identitu (Ex 3,13), obě pochybnosti jsou Bohem vyvráceny (Ex 3,12.14–16). Mojžíš si však stále není jist Boží mocí (Ex 4,1), proto mu Hospodin ukazuje zázraky, které má vykonat před faraonem (Ex 4,2–9). Mojžíš ale stále ještě není rozhodnut povolání přijmout, ještě má poslední námitku, v níž poukazuje na své omezené schopnosti. (Ex 4,10.13) Hospodin tedy dává Mojžíšovi ku pomoci jeho bratra Árona, který bude jeho ústy.

Po tomto ujištění již Mojžíš své povolání přijímá a odchází splnit svěřený úkol (Ex 4,18). Stává se prostředníkem, skrze něhož Bůh Abrahámův, Izákův a Jakubův koná v Egyptě divy, aby přiměl faraona propustit hebrejský lid. Přesto všechno Mojžíš není od počátku nezpochybnitelným vůdcem Izraelitů. Jeho vztah k lidu i k Hospodinu prochází mnohými peripetemi. Za žádných okolností však Mojžíš nepřestává za lid před Hospodinem prosit.

V tom všem hrál důležitou roli Mojžíšův růst v pokoře,¹⁶ neboť jak praví Nm 12,3: „Mojžíš byl nejpokornější ze všech lidí, kteří byli na zemi.“ Právě skrze lidi nejvíce pokorné koná Bůh své největší skutky. Mojžíš byl povolán k mimořádnému úkolu a s ním spojené důstojnosti: vyvedl izraelský lid z otroctví, byl mu předán Zákon a mluvil s Bohem tváří v tvář. Aby toto vše mohl jako prostředník mezi Bohem

---

¹⁵ BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 2, Exodus, Leviticus: druhá a třetí kniha Mojžíšova*. Překlad Miloš Bič. 1. vyd. (přetisk). Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1988, s. 25.

¹⁶ Srov. BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem. 3, Čtvrtá a Pátá kniha Mojžíšova – Numeri – Deuteronomium*. Překlad Miloš Bič. 1. vyd. Praha: Kalich, 1974, s. 75.

a jeho lidem vykonat, musel být oproštěn od svých vlastních zájmů a stát před Bohem jako „pouhý služebník“ (Lk 17,10).

Navzdory tomuto všemu však i Mojžíš jednou selhává. Stalo se to u Vod Meriby, jak popisuje Nm 20,1–13. Hospodin vytýká Mojžíšovi a Áronovi, že mu neuvěřili, když měli před lidem dosvědčit jeho svatost. Je samozřejmé, že vůdce má zodpovědnost za lid, ovšem ani lid není bez zodpovědnosti za svého vůdce. Žádný člověk nedokáže ustát všechno. Pokud lidé stále reptají místo toho, aby podpírali svého vůdce, může i ten nejpevnější pastýř zakolísat. A tak i Mojžíš, pravý Boží služebník, kvůli opětovné nevěře lidu zakolísal a jeho víra se zachvěla. Jeho vztah s Hospodinem však neutrpěl. Vždyť o jeho výjimečnosti může svědčit i existence apokryfu o nanebevzetí Mojžíše,¹⁷ který vychází z Dt 34,5 a na nějž nepřímo odkazuje Jud 1,9. Ve Starém zákoně totiž není vyššího ocenění člověka než: „A nebylo ho, neboť ho Bůh vzal.“ (Gn 3,24)

2.3 Samuel

Samuel je výrazná postava přemostňující předmonarchický Izrael a dobu království. Od svého početí byl považován za mimořádného. Vidíme zajímavou, ne ojedinělou skutečnost v dějinách spásy, že dítě je předurčeno k určitému poslání, aniž by mělo možnost se pro to samo rozhodnout. S tím je v Bibli velmi často spojená situace matek, jež mají potíže s otěhotněním, či jsou dokonce již příliš staré na to, aby mohly přirozeně mít dítě.¹⁸ Zkušenost Chany je podobná tomu, co prožívala Alžběta, matka Jana Křtitele.

Samuelova matka Chana byla neplodná. Jednou ve svatyni v Šílu složila Hospodinu slib, že pokud bude mít dítě, zasvětil ho Hospodinově službě v jeho chrámu. A opravdu počala syna, kterého proto nazvala Samuel, tj. „Vyslyšel Bůh“. Když Chana chlapce odstavila, přivedla ho do Šílu „před Hospodina,“ a tam ho odevzdala do služby Hospodinu pod dohledem kněze Eliho. Samuel je vyprošený od Hospodina a pro Hospodina (1 Sam 1,28).

Třetí kapitola První knihy Samuelovy popisuje počátek nového stupně vztahu mezi Hospodinem a Samuelem. V onu noc Hospodin volal Samuela, ten ho však ještě neznal,

---

¹⁷ Srov. *Knihy tajemství a moudrosti III. Mimobiblické židovské spisy: pseudepigrafy, Nanebevzetí Mojžíšovo*. Přeložil Jiří FARSKÝ, Zdeněk POLÁČEK. Praha: Vyšehrad, 2013, s. 136-151.

¹⁸ Srov. BENEDIKT XVI. *Úvod do křesťanství*, s. 196.

a proto třikrát přišel za Elím, aby vyplnil jeho příkaz. Elí byl pravděpodobně přesvědčen, že Bůh může v té době mluvit jen skrze něj, že je tím jediným, kdo může přijmout Boží výrok a sdělit ho lidem.¹⁹ Když Samuel však přišel potřetí, Elí „pochopil, že chlapce volá Hospodin“ (1 Sam 3,8) a jako starší a zkušenější ve víře mu poradil, jak se má zachovat, jestliže Hospodin znovu zavolá. „A Hospodin přišel, stanul a zavolal jako předtím: ‚Samueli, Samueli!‘ Samuel odpověděl: ‚Mluv, tvůj služebník slyší.‘“ (1 Sam 3,10)

Elí je tak přes všechna svá pochybení natolik Božím služebníkem, že ho Hospodin může použít jako svůj nástroj pro navázání kontaktu se Samuelem. Samuel tedy, ačkoli byl od počátku předurčen ke službě Bohu, je v určitý čas Hospodinem osloven a za pomoci Elího na toto oslovení svobodně odpovídá, a tak se svým souhlasem stává prorokem. Tedy tím, „kdo vidí, co jiní nevidí, protože mu to odhalí Bůh, a rozumí tou, čemu druzí nerozumějí, neboť mu to Bůh osvětlí.“²⁰

Samuel se stal pro Izraelity soudcem, knězem i prorokem, prostředníkem mezi Hospodinem a jeho lidem. Vždy koná Hospodinovu vůli, ač mnohdy se jeho srdce rmoutí. Písmo líčí, jak Samuel poté, co se dozvěděl, že je Saul od Hospodina zavržen, vzplanul hněvem a celou noc úpěl k Hospodinu (1 Sam 15,11). A přestože potom Saula tvrdě pokáral a oddělil se od něho, po celý zbytek svého života pro něj truchlil. Když Samuel zemřel, oplakával ho celý Izrael. Další muži Boží, kteří přišli po Samuelovi, již často nepoživali takové úcty lidu. Jejich úděl ve službě Hospodinu byl mnohdy naopak velmi krušný, na což odkazují i evangelia (např. Mt 23, 29–31).

2.4 Eliáš

Eliáš, jeden z velikých proroků severního království, byl povolán za proroka svým předchůdcem a učitelem Eliášem. Eliáš prochází kolem a vrhá na něj svůj plášť. Toto „hození pláště“ pravděpodobně odkazuje k úkonu investitury, prováděnému tím, že pověřený byl oblečen do šatu, který symbolizoval jeho novou hodnost.²¹ Jedná se o prorocké gesto, plášť odkazuje k Eliášově moci, síle jeho osobnosti. Eliášův plášť měl

---

¹⁹ VÍTOVÁ, Markéta. *Povolání proroka ve starém zákoně*. Praha: 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Katedra biblických věd. Josef Hřebík, Th.D. S.S., s. 17.

²⁰ Srov. BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. Knihy Samuelovy a První Paralipomenon*, s. 60.

²¹ Srov. BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. Knihy královské, Druhá Paralipomenon*, s. 158–159.

navíc zázračnou účinnost (2 Král 2,8).²² Zdá se tedy, že toto gesto samo o sobě znamená, že ho Eliáš vyvoluje za svého nástupce.

Zde vidíme roli lidského prostřednictví v Božím povolání, Bůh povolává lidi ke své službě skrze jiné lidi. V tomto případě to bylo Eliášovi sděleno Bohem přímo, ale princip zůstává stejný i v pozdější době. Nicméně ve všech těchto případech je třeba rozlišit Boží povolání – výzvu „Následuj mě“ a svobodnou odpověď člověka. Tu u Eliši vidíme nádherně představenou; hned se rozběhne za Eliášem v postoji přijetí jeho výzvy s prosbou o možnost rozloučení. Eliáš odpovídá: „Jdi a vrať se! Nezapomeň, co jsem ti učinil.“ (1 Král 19,20) Tedy přijímá Elišu i s jeho prosbou (povoluje mu se rozloučit), ale klade mu na srdce, aby se vrátil, což je možné jedině tak, že nezapomene na tento okamžik. Eliáš však poté opravdu vše opouští, poráží dobytek a pálí pluh. Když vše rozdá, vydá se za Eliášem. Je to počátek jeho prorocké služby. Postupně se stává plnohodnotným Eliášovým nástupcem, jak ho k tomu Hospodin vyvolil.

2.5 Jonáš

Hospodin povolává Jonáše, aby v Ninive ohlašoval zničení tohoto města (Jo 1,2). To je vyhlášeno svou bezbožností a krutostí. Jonáš prchá před Hospodinem a odmítá přijmout toto povolání a stát se Božím hlasatelem. Když se však ukrývá na lodi, strhne se strašlivá bouře. Jonáš ví, čím se provinil i co je třeba udělat, a tak poradí lodníkům, aby ho vrhli do moře. A moře se utiší. Jonáš se v útrokách ryby modlí k Hospodinu (Jon 2, 10). A ta ho vyvrhne na pevninu.

Hospodin ho opět povolá, aby šel ohlašovat zkázu do Ninive. A Jonáš tentokrát již jde a prorokuje v Ninive. Přestože bylo zapotřebí tři dny na procházení celým městem, Ninivané, včetně svého krále, se obracejí již po jednom dni (Jon 3,3–6). Hospodin proto ustupuje od svého záměru vyvrátit město. Nyní je však Jonáš „neobyčejně rozezlen“. (Jon 4,1) Hospodin Jonášovi ukazuje, proč se tak zachoval; proč se slítoval nad lidmi, které stvořil (Jon 4,10–11).

Jedním z možných vysvětlení, proč Jonáš takto reaguje, je prorokova pýcha. Ohlašoval zkázu ve jménu velikého Boha, a Bůh od ní ustoupil. Vypadá tak jako pomatenec, blázen, a tedy lidským okem viděno je hoden posměchu, namísto toho, aby byl ctěn jako muž Boží. Pokorný člověk by se sklonil před Boží vůlí a nevzplanul by hněvem proti

---

²² Srov. výkladové poznámky z *Jeruzalémské bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou*. 1. české vyd. Praha: Krystal OP, 2009–2010, s. 501.

Hospodinu kvůli tomu, že se zachoval milosrdně. Ale Jonášovi „se nesmírné Boží milosrdenství stává pohoršením.“²³

U Jonáše nalézáme strach a vzdor tváří v tvář Božímu poslání. Obojí se projevuje v jeho neposlušnosti. Boží poslání odmítá, přijímá ho, až když je k tomu donucen. Plní ho tak vlastně proti své vůli. V závěru odmítá přijmout Boží pohled. Je to karikatura proroka.

2.6 Jeremjáš

Prorok Jeremjáš je prorok – trpitel. Jeho strasti však nevznikají vinou prorokovy svévole, jak jsme mohli vidět u proroka Jonáše. Jeremjášův případ se zásadně liší. Je pronásledován, přestože věrně poslouchá Hospodinovy příkazy, ba právě kvůli tomu, že ohlašuje Hospodinův soud nad Jeruzalémem a judským královstvím.

Když Jeremjáš poprvé slyší Boží hlas, je mu oznámeno, že si ho Hospodin již před narozením vyvolil a posvětil ke službě proroka (Jer 1,4–5). Jeremjáš však namítá: „Ach, Panovníku Hospodine, nevím, jak bych mluvil. Jsem přece chlapec.“ (Jer 1,6) „Výraz ‘chlapec’ zde nevyjadřuje věk, ale především vnitřní nehotovost.“²⁴ Hospodin však Jeremjáše ujišťuje o tom, že vyplní beze zbytku Boží vůli, neboť on sám bude stále s ním, a vysvobodí ho (Jer 1,7–8). Jeremjáš tedy přijímá a Hospodin mu říká: „Hle, vložil jsem ti do úst svá slova. Hleď, tímto dnem tě ustanovuji nad pronárody a nad královstvími, abys rozvracel a podvracel, abys ničil a bořil, stavěl a sázel.“ (Jer 1,9–10) Jeremjáš je poslán do Jeruzaléma, aby lidu ukazoval jeho nevěrnost vůči Hospodinu, která je mnohem větší, než si jsou obyvatelé judského království ochotni připustit. Ale také ujišťuje o možnosti nápravy. Jeremjáš podporuje a možná i inspiruje Jóšijášovu reformu, která se prováděla po nalezení knihy Zákona r. 622.²⁵ Hospodin mu zakazuje se oženit. (Jer 16,2)

Jeremjáš pořád ohlašuje zkázu a Hospodin nic nedělá. Je ze všech stran pronásledován, jeho protivníci čekají na jeho zaváhání. Stěžuje si na Hospodina. V některých momentech svého života s Božím slovem dokonce válčí: „Nebudu je připomínat, už nebudu v jeho jménu mluvit, avšak je v mém srdci jak hořící oheň, je uzavřeno v mých kostech, jsem vyčerpán tím, co musím snášet, dál už nemohu.“ (Jer 20,9) Hospodin je silnější než

---

²³ Srov. BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem. Dvanáct proroků – Ozeáš až Malachiáš*. Překlad Miloš Bič. 1. vydání. Praha: Kalich, 1968, s. 152.

²⁴ BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem. Jeremjáš – Pláč*. Překlad Miloš Bič. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1983, s. 21.

²⁵ Srov. VÍTOVÁ, Markéta. *Povolání proroka ve starém zákoně*, s. 17.

člověk, Jeremjáš jím byl přemluven a zdolán. (Jer 20,7) Tak koná pod tíhou břímě, které bylo vloženo na jeho ramena. „Jeremjáš tím, že se stal Božím prorokem, přestává být svým pánem: z jedné strany tu je vnitřní nezbytnost, bolestivé nutkání zvěstovat Hospodinovo poselství, a z druhé strany pronásledování od lidí za to, že je zvěstoval.“²⁶

Někdy opravdu člověku nezbyvá než důvěřovat Bohu, že má situaci pod kontrolou, ačkoli lidsky nelze pochopit, proč se to či ono děje. Vždyť Jeremjáš se stal v podstatě státním nepřitelem, protože ve jménu Boha Izraele prorokoval zničení Jeruzaléma a zánik judského království. Mnohé jeho výroky čekaly na naplnění roky, ale ani jeden z nich nebyl nepravdivý. Jeremjáš se stal symbolem vztahu Judejců k Hospodinu; jak nedbali na Hospodina, tak zacházeli s jeho prorokem. Až se nakonec míra nevěrnosti Jeruzaléma dovršila, když bylo město dobyté a zničeno Babyloňany. Jeremjáš musel mnohokrát pociťovat naprostou marnost, král na jeho výzvy nedbal, jeho svitky páčil. A když už se k Hospodinu obrátil, brzy zase změnil své smýšlení ke zlému. Avšak jako Hospodin nezanevřel navěky na svůj lid, tak ani Jeremjáš neohlašoval pouze zkázu. Přesídlencům v Babylónu posílal povzbudivá slova o jejich rozkvětu a návratu do vlasti po 70 letech.

2.7 Jan Křtitel

Přesně na pomezí Starého a Nového zákona se nachází postava Jana Křtitele. Pevně zakořeněný ve starozákonní židovské kultuře ohlašuje příchod Mesiáše. Byl vyvolen k Boží službě ještě před narozením. V tomto ohledu připomíná Samuela a jeho matka Alžběta Chanu. Jsou zde však také patrné rozdíly. Chana si dítě vyprosila na Hospodinu s příslibem jeho zasvěcení. Rodiče Jana Křtitele se nacházejí v odlišné situaci. Hospodinovo jednání, které Zachariášovi ohlašuje archanděl Gabriel, stojí zcela mimo jejich očekávání (Lk 1,11–17). Kvůli stáří už ani jeden z nich na dítě nepomýšlel.²⁷ Hospodinův výrok tak zcela mění jejich plány.

Biblická zpráva se mnohem více týká situace a úkolu rodičů. O tom, jak poznal a přijal své povolání jejich syn Jan, nám neříká téměř nic. Můžeme se pouze ptát: Vyrůstal ve vědomí, že je vyvolen pro Boží službu? Jak to poznal? Proč odešel na pouť? Promlouval k němu Hospodin? V Janově evangeliu však nalézáme určitou nepřímou odpověď: „Ale

---

²⁶ BIČ, Miloš, ed.et al. *Starý zákon: překlad s výkladem. Jeremjáš – Pláč*, s. 127.

²⁷ Srov. JOHNSON, Luke T. a HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Lukáše*. Překlad Milada MIKULICOVÁ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, Sacra pagina, s. 53.

ten, který mě poslal křtít vodou“ (Jan 1,33). Bůh ho tedy poslal křtít a řekl mu, jak pozná Mesiáše (Jan 1,29–33).²⁸

Vyvolení Jana Křtitele připomíná však více než Samuelovo to Samsonovo, o kterém se dozvídáme ve 13. kapitole knihy Soudců. Rodičům je oznámeno poslání jejich syna spolu s pokyny, kterých je třeba se držet. Na Samsonovi pak vidíme plnění úkolu, pokud se drží zásad, které mu sdělili jeho rodiče. Jak se s tím Samson vyrovnal sám v sobě, Bible mlčí. Nakonec však podlehl naléhání své ženy Delíly a ona se stala příčinou jeho pádu (Sd 16).

Nicméně nejvýraznější podobnost nacházíme u Abraháma a Sárý. V obou případech se totiž jednalo o rodiče pokročilého věku. Jak o Abrahámovi, tak o Zachariášovi a Alžbětě Bible prohlašuje, že jsou spravedliví před Bohem (srov. Gen 15,6, Lk 1,6). Kvůli svému věku se také oba muži ptají: „Podle čeho to poznám?“ (Gen 15,8; Lk 1,18) Kromě toho také v Zachariášově chvalozpěvu nacházíme výslovný odkaz na smlouvu a přísahu, kterou dal Hospodin Abrahámovi (Gen 15; 17; Lk 1,73).

V závěru svého života Jan, uvězněný králem Herodem, prožívá velikou nejistotu, jestli Ježíš je skutečně ten, který má přijít. Proto posílá své učedníky za Ježíšem s otázkou: „Jsi ten, který má přijít, nebo máme čekat jiného?“ (Lk 7, 20) Jan lidově řečeno vsadil všechno na jednu kartu, na Ježíše, a v okamžiku, kdy možná již očekává smrt, se ohlíží ve svém životě a klade si otázku, jestli se nespletl, jestli si znamení od Boha nevyložil špatně. V jeho době bylo mnoho různých představ o tom, jaký by měl být Mesiáš.²⁹ A jeho úkolem bylo připravit cestu Pánu (Mt 3,3). Pokud se v Ježíši zmýlil, pak možná nesplnil poslání, které mu Bůh svěřil. Nepochybně se v duchu vracel ke stěžejním momentům svého povolání a jeho naplnění v rozpoznání Ježíše jako Mesiáše, jak čteme v Janově evangeliu: „Spatřil Ježíše, jak jde okolo, a řekl: ‚Hle, beránek Boží.‘“ (Jan 1,36)

O smyslu svého poslání pochyboval také Eliáš. Než s ním dále žít, chtěl raději zemřít (1 Král 19,4). V osobě proroka se spojuje lidská slabost a Boží síla. Obojí je v něm stále přítomné a zřejmé. Není v lidské moci uniknout z tohoto mnohdy nesmírně tíživého napětí. Jedině díky němu se však člověk stává opravdovým Božím služebníkem, Božím nástrojem v dějinách. Eliáš byl po tomto přáním doveden na Sinaj, kde byl přítomen teofanii. Jana pak sám Ježíš odkazuje na zřejmá fakta, která o něm svědčí (Lk 7,22n.). Chce, aby se mu otevřely oči a porozuměl.

---

²⁸ Srov. MOLONEY, Francis J. a HARRINGTON, Daniel J., ed. *Evangelium podle Jana*. Přeložil David HOFMANN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, Sacra pagina; 4, s. 80.

²⁹ Srov. HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*. Přeložil Pavel JARTYM. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, Sacra pagin; 1, s. 186.

2.8 Josef

Josef není ani vůdcem lidu, ani prorokem, ani hlasatelem Božího slova, a přesto má ze všech mužů ten nejvznešenější úkol: Chránit Spasitele a jeho matku. V Bibli nemáme zachyceno ani jediné jeho slovo, všechno o něm se dovídáme z jeho činů. Boží povolání radikálně mění jeho životní plány.

Když se Josef dozvěděl, že Maria čeká dítě, ocitl se před životním rozhodnutím. V každém případě se ale zrušila jeho budoucí očekávání a on prožíval nejistotu, jak se má zachovat. „Z popisu Josefa v Mt 1,19 („byl spravedlivý a nechtěl ji vystavit hanbě“) se můžeme domnívat, že buď mohl požadovat postup podle Dt 22,23–27, anebo mohl prostě zvolit postup obvyklý při rozvodu.“³⁰ Z Josefova rozhodnutí „propustit ji potají,“ pak vyplývá, že ji nechtěl vydat veřejné hanbě, která plynula z postupu podle ustanovení Zákona. Do trýznivého rozhodování vstupuje Bůh a zjevuje se mu prostřednictvím anděla ve snu.³¹ V tomto okamžiku Josef poznává své povolání a už nepochybuje. Je mu zřejmé, co je Boží vůle. Vkládá do ní veškerou svou důvěru a „přijímá svou manželku k sobě.“ (Mt 1,24)

Poslušnost vůči Boží vůli je pro Josefa charakteristická. Na andělův pokyn ve snu se okamžitě, ještě v noci, zvedá a bere Ježíše a Marii do Egypta do bezpečí před Herodem. (Mt 2,13–14) A když Herodes zemřel a anděl vyzval Josefa k návratu do izraelské země, Josef opět bez zaváhání plní Boží pokyn (Mt 2,20–21). V životě Josefa je na prvním místě vždy plnění Boží vůle.

2.9 Maria

Maria, matka Ježíše, je nepochybně jednou z velmi známých postav lidských dějin, ačkoli za jejího života by to nejspíš předpovídal málokdo.³² Dostalo se jí totiž výjimečné Boží milosti, byla vyvolena za matku Mesiáše. Bůh si ji od jejího početí utvářel a připravoval pro tento mimořádný úkol. Když potom nadešel čas, zjevil se jí anděl Gabriel, aby jí zvěstoval, k čemu ji Bůh povolává. Maria se ptá: „Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“ (Lk 1,34) Anděl jí osvětluje Boží záměr a představuje Boží moc. Maria souhlasí. Umí lépe spolupracovat s Božím plánem než jakýkoli jiný člověk. Její povolání má stejnou strukturu jako povolání proroků. Bůh jí prostřednictvím anděla zjevuje, jaký

---

³⁰ HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*, s. 56.

³¹ Tamtéž.

³² Srov. JOHNSON, Luke T. a HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Lukáše*, s. 60.

s ní má záměr, jak konkrétně má spolupracovat s Bohem na spasení Izraele a celého světa. Na rozdíl od mnoha proroků, vzpomeňme na Mojžíše, Jonáše, Jeremjáše, však nemá námítky. Ano ptá se, avšak bez váhání vyslovuje své: „Staň se.“

Tímto slovem přijímá Maria poslání matky. Celý svůj život provází Ježíše a zůstává stále nablízku. Je přítomná v důležitých okamžicích Kristova působení: v Káně Galilejské, ve večeradle, pod křížem, při seslání Ducha svatého.

Většinu velkých postav dějin spásy představují muži – patriarchové, soudci, proroci, králové. Ten nejdůležitější úkol však Bůh svěřuje ženě. A zdá se, jako by její rozmluva s andělem měla jinou atmosféru než mnohá jiná povolání. Tato pasáž mnohem více než jiné obsahově podobné působí na čtenáře svou posvátností, jemností, jakoby se tají dech. Bůh nedobývá srdce, nepřemlouvá, nevolá opakovaně. V Marii totiž nalézá někoho, kdo „vyhlíží Panovníka víc než strážní jitro, když drží stráž k jitru.“ (Žl 130, 6) Díky tomu vidíme, jak „její odpověď“ vyjadřuje dokonalou poslušnost vůči Boží vůli a její ochotné začlenění do Božího plánu spásy, takže se na ní Boží slovo hned naplní a ona v sobě pocítí zaslíbené početí Božího Syna.³³

2.10 Ježíš

U biblických povolání nelze opomenout příklad samotného Ježíše, Boha a člověka, u kterého můžeme vidět ve všech ohledech plnost a dokonalost. Jméno Ježíš znamená „Bůh zachraňuje“. Ježíšovo poslání je však současně také jeho identitou. Jak naznačuje jeho jméno, má dovést všechny lidi ke spáse. A ten, který zachraňuje, Vykupitel, to je on sám. Má zvěstovat lidem Boží království. A tímto královstvím je on sám. Otec je Posílající a Syn je Poslaný.

Události doprovázející jeho početí a narození odkazují ke starozákonním postavám rodičů, kterým Bůh ohlašuje vyvolení jejich dítěte. Již jsme se zmínili o rodičích Samsona a Jana Křtitele. Ježíšovo narození doprovázejí další skutečnosti potvrzující jeho jedinečnost: návštěva pastýřů (Lk 2, 8–19), příchod mudrců (Mt 2,1–12), setkání se starcem Simeonem a prorokyní Annou v chrámě (Lk 2,25–38). Všechno to poukazuje na jediné: Bůh prostřednictvím mnoha lidí potvrzuje výjimečnost Ježíše na začátku jeho

---

³³ MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, Malý stuttgartský komentář, s. 32.

pozemského života. Poté však následuje dlouhé „skryté období“ jeho života, přerušené pouze jedinou událostí.

Jedná se o vystoupení dvanáctiletého Ježíše v jeruzalémském chrámě. Již tam se ukazuje Ježíšovo poslání – „musí“ být u Otce. Toto sloveso v evangeliích vyjadřuje Ježíšovo podřízení se vůli jeho nebeského Otce.³⁴ To je totiž podstata každého povolání, která se nejzřetelněji ukazuje právě na Ježíši Kristu.

Po letech v ústraní Ježíš začíná svou veřejnou činnost, trvající tři roky. Na jejím počátku stojí událost Ježíšova křtu v řece Jordánu. Ta byla plně objasněna až Ježíšovou smrtí a zmrtvýchvstáním. Ježíš zde přijímá úděl hříšníků. Benedikt XVI. vysvětluje: „Plný význam Ježíšova křtu, jeho nesení ‚veškeré spravedlnosti‘ se vyjevuje až skrze kříž: křest vyjadřuje přijetí smrti za hříchy lidstva a hlas při křtu: ‘Toto je můj milovaný Syn...‘ předjímá vzkříšení.“³⁵ Tímto hlasem (Lk 3,22) již Bůh sám, bez lidského prostřednictví, stvrzuje Ježíšovo povolání Mesiáše.

Ježíš, který nepřišel, „aby svět soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen“ (Jan 3,17), je zcela mimořádný ještě v jedné skutečnosti. Cíleně kolem sebe shromažďoval učedníky a vědomě tak vytvářel společenství svých následovníků. On sám si k tomuto úkolu vyhlédl apoštoly, které povolal. Vidíme zřejmý rozdíl proti starozákonním povoláním. Ježíš, který je jedno s Otcem (Jan 10,30), oslovuje lidi a dává jim nové poslání. Zvláštním způsobem se to ukazuje na povolání Dvanácti. Jak shrnuje Benedikt XVI.: „Dvanáct apoštolů je nejzřejmějším znamením Ježíšovy vůle týkající se existence a poslání jeho církve a zároveň zárukou, že mezi Kristem a církví není žádný protiklad.“³⁶ Ježíš je prostředníkem mezi Otcem a lidmi, je Povoláný a Povolávající – Dárce povolání. To přímo zaznívá i ve večeradle po jeho Zmrtvýchvstání: „Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás.“ (Jan 20,21)

---

³⁴ Srov. BENEDIKT XVI. *Ježíš Nazaretský. Prolog, Příběhy Ježíšova narození a dětství*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2013, s. 85.

³⁵ Srov. BENEDIKT XVI., *Ježíš Nazaretský*. 3. vydání, Brno: Barrister & Principal, 2011, s. 26.

³⁶ BENEDIKT XVI. *O počátcích církve: promluvy o apoštolech a jejich spolupracovnících*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 12.

2.11 Dvanáct

Ježíš si za svého pozemského působení vytvářel kolem sebe okruh učedníků, z nichž nejvýznačnější místo mělo dvanáct apoštolů. Evangelia nám popisují několik příběhů povolání apoštolů. Čteme o Ondřejovi a Šimonovi, kteří na břehu Genezaretského jezera vrhali sítě do moře. A Ježíš je oslovil: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.“ (Mk 1,17, Mt 4,19). V Janově evangeliu je zachyceno první setkání učedníků s Ježíšem (Jan 1,37–39). Zmínka o časovém údaji „kolem čtyř hodin odpoledne“ (Jan 1,39) naznačuje, že se pro učedníky jednalo o rozhodující okamžik jejich života. „Oni všichni byli shromážděni na základě Ježíšova působení, které se jim stalo výzvou k novému způsobu bytí, vázanému na nazaretského Mistra.“³⁷ Tento nový způsob bytí zvláště vyniká při ustanovení Dvanácti. „Ustanovil jich dvanáct, aby byli s ním, aby je posílal kázat a aby měli moc vymítat zlé duchy.“ (Mk 3,14–15) „Bytí s Ježíšem“ odkazuje ke skutečnosti, že pro učedníka je prvotní existencialita vztahu s Ježíšem, že nesmírně důležitý aspekt služby a pastoračního nasazení stojí až na druhém místě. Hlásání, ke kterému jsou apoštolové vysláni, nebude „ničím jiným než zprávou o skutečně prožitých událostech a zároveň pozváním do tajemného společenství s Kristem.“³⁸

Lukášovo evangelium navíc zdůrazňuje Ježíšovu modlitbu předcházející tomuto aktu. „V těch dnech vyšel na horu k modlitbě; a celou noc se tam modlil k Bohu.“ (Lk 6,12) Je „jedno s Otcem,“ tato bytostná jednota proniká každý Ježíšův čin. Svěřuje poslání, jež pochází od Otce, těm, jež si Otec vyvolil. Člověk se totiž nestává učedníkem ze svého rozhodnutí, jde o rozhodnutí Pána, jenž je vždy v jednotě se záměrem Otce.³⁹

Zde se ukazuje „novost“ Nového zákona i ve způsobu Božího povolání. I tady vidíme radikalitu Božího oslovení, po kterém jsou lidé různých životních příběhů, zkušeností a schopností odhodláni nasadit všechny své síly pro naplnění Božího záměru. Ten však lidem již nesděljuje neviditelný Bůh sám či prostřednictvím svého posla, ale Boží Syn, Ježíš Kristus, který se stal člověkem.

---

³⁷ HOJDA, Jan. Společenství učedníků jako základ církve. *Cesty katecheze: revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku*. Praha: Česká biskupská konference, 2011, č. 3, s. 11.

³⁸ BENEDIKT XVI. *O počátcích církve*, s. 16.

³⁹ Srov. BENEDIKT XVI. *Ježíš Nazaretský*, s. 124.

2.12 Petr

Nyní se ještě zastavme u Šimona, kterému Ježíš určil výsadní postavení mezi apoštoly, jak se ukazuje během celého Ježíšova pozemského působení. Je povolán poté, co Ježíš skončil svou řeč, kterou pronášel k lidu z Šimonovy loďky. Po neúspěšném celonočním rybolovu se na Ježíšovo slovo vydává na hlubinu. To, co se stane vzápětí, ho přesahuje. „Odejdi ode mne, Pane, vždyť já jsem člověk hříšný,“ (Lk 5,8) říká Ježíši. Odpovědí mu však je výzva: „Neboj se, od této chvíle budeš lovit lidi.“ (Lk 5,10). Jde tu o okamžik povolání. Přestože si Petr ještě nedokáže představit, co všechno to bude obnášet, říká Ježíši odvážně „ano“ a stává se tak jeho učedníkem.

Petr se stal mluvčím Dvanácti a často se právě on ptal Ježíše na vysvětlení jeho výroků. Právě z jeho úst slyšíme vyznání víry v Ježíše u Cesareje Filipovy (Mk 8,27). Vzápětí se však ukazuje, že Petrova víra ještě nechápe plně Ježíšovo poslání. Musí odložit své lidské představy o Ježíšově mesiášství a přijmout Ježíše, jenž jako Boží služebník naplňuje Boží vůli v cestě pokory a utrpení. Ježíš svou odpovědí boří jeho falešné představy a vede ho k obrácení a následování: „Jdi mi z cesty, satane; tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!“ (Mk 8,33) Petr tak poznává cestu opravdového následování Ježíše. Můžeme mluvit o jeho druhém povolání.⁴⁰

Je nezbytné zmínit ještě další událost. Když se Ježíš poprvé setkal se Šimonem, nazval ho novým jménem. Nazval ho Kéfas, což znamená Petr (Jan 1,42). „Překládá se, protože se nejedná o pouhé jméno; je ‘pověřením’, které Petr tímto způsobem od Pána obdržel.”⁴¹ Tohoto pověření se zvláště týkají dva biblické úryvky. V prvním Petr vyznává víru v Ježíše u Cesareje Filipovy: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.“ (Mt 16,16) Na základě tohoto vyznání víry mu Ježíš následně ohlašuje zcela mimořádné poslání. Právě na něm Ježíš zbuduje svou církev (Mt 16,17) a jemu dá klíče od nebeského království (Mt 16,18). Co odmítne na zemi, bude odmítnuto v nebi, a co přijme na zemi, bude přijato v nebi. (Mt 16,18). V druhém biblické pasáži zmrtvýchvstalý Ježíš toto Petrovo poslání znovu potvrzuje. Ježíš se Petra třikrát táže na jeho lásku k němu. Petr ji třikrát vyznává a pokaždé obdrží pověření starat se o Ježíšovy beránky a ovce, Boží lid (Jan 21,15–17). Trojitost nějakého slova, proneseného oficiálně, znamenala definitivnost, neodvolatelnost, nezrušitelnost. Trojím vyznáním lásky a trojím vyslovením „Pas mé

---

⁴⁰ Srov. BENEDIKT XVI. *O počátcích církve*, s. 46–47.

⁴¹ Tamtéž, s. 55.

ovce/beránky“ Ježíš Petra plně rehabilituje a současně zplnomocňuje jako svého náměstka. Obojí je odpověď na trojí zapření.

Petr, přestože předtím horlil o své věrnosti až na smrt, totiž na dvoře veleknězova domu, zapřel. „Tu se Pán obrátil a pohleděl na Petra; a Petr se rozpomenul na slovo, které mu Pán řekl: ‚Dřív než dnes kohout zakokrhá, zapřeš mne třikrát.‘ Vyšel ven a hořce se rozplakal.“ (Lk 22,61–62) Na tuto zkušenost Petr již nikdy nezapomene. Do konce života mu jeho slabost bude připomínat, že chce-li zůstat věrný, musí stavět na Kristu, a ne na sobě.

2.13 Pavel

Apoštol Pavel je poslední postavou, kterou se budeme věnovat v první části této práce. Tvoří jakýsi most mezi dobou apoštolskou (nakolik byl sám osobně povolán zmrtvýchvstalým Ježíšem) a dobou prvotní církve (byl povolán až po Ježíšově nanebevstoupení). Můžeme v něm tedy spatřovat jistý přechodový článek mezi povoláním v Bibli a povoláním v době poapoštolské (tedy pobiblické).

Používal dvě jména: židovské jméno Šavel (Saul) a latinské Pavel. Od 13. kapitoly Skutků apoštolů se již setkáváme pouze se jménem Pavel. Tímto jménem se také představuje ve všech svých listech.

2.13.1 Obrácení

Pavel se narodil na začátku křesťanského letopočtu. Pocházel z Tarsu v Kilíkii (dnes jihovýchodní část Malé Asie), z židovské diaspory. Jeho rodina přináležela k farizejské straně. Od narození měl římské občanství. Doma se také vyučil řemeslu „výrobce stanů“, jež později na svých misijních cestách využíval, aby si vydělal na živobytí. V mládí studoval na prestižní Gamalielově rabínské škole v Jeruzalémě, kde se obeznámil s Písmy a získal dovednost vykládat biblické texty po rabínském způsobu a používat je v argumentaci.⁴² V osobě Pavla vidíme pozoruhodné propojení tří velkých kultur: řecké, římské a židovské.

Pavlovo obrácení je obrovským přelomem, větší si asi ani nelze představit. Stal se horlivým zvěstovatelem toho samého učení, které předtím pronásledoval na život a na smrt. V životě rané církve to byla jedna z nejdůležitějších, ne-li vůbec nejdůležitější

---

⁴² Srov. NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*, s. 599.

událost. „Pavel sám si po celý svůj život uchoval vzpomínku na tu ohromující událost, která jej překvapila v nejhrošlivějším judaismu; byl přemožen a zkrocen v hrdinném boji.“⁴³

Apoštol vypráví: „Slyšeli jste přece o tom, jak jsem si kdysi vedl, když jsem ještě byl oddán židovství, jak horlivě jsem pronásledoval církev Boží a snažil se ji vyhubit“ (Gal 1,13). Byl přesvědčen o tom, že tato nová sekta (křesťané) představuje pro pravou víru ohrožení. Před cestou do Damašku považoval za naprosto jisté, že Ježíš Kristus není Mesiáš, na kterého židé čekají, a tudíž chápal jako svou povinnost potlačovat tento blud.

Stalo se však něco, co Pavel nemohl v žádném případě očekávat. Během cesty do Damašku byl najednou zasažen světlem a slyšel hlas: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ (Sk 9, 4) A po jeho otázce „Kdo jsi, Pane?“ následovala odpověď: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Vstaň, jdi do města a tam se dovíš, co máš dělat.“ (Sk 9,5–6) To ale Pavel mohl vykonat jen za pomoci svých průvodců, neboť nic neviděl, byl oslepen světlem. „Tak se i navenek projevuje, co platilo pro Pavlovo nitro: byl slepý vůči pravdě a světlu, jímž je Kristus.“⁴⁴ Až křest, který přijal od Ananiáše a kterým potvrzuje své obrácení, mu znovu otevírá oči.

„Nelze historicky rekonstruovat, co Pavel ve svém životě zakusil díky zázračnému Božímu zásahu. Jeho odpovědi však byla neotřesitelná víra, že Ježíš Kristus je Synem Božím a že tuto radostnou zvěst má bezpodmínečně hlásat pohanům.“⁴⁵ Z této události vychází celá Pavlova teologie, jejímž středem je právě ukřižovaný a vzkříšený Kristus. Od Něj odvozuje veškeré své učení.

Pavel se setkal se zmrtvýchvstalým Kristem a toto setkání naprosto převrátilo celou jeho existenci a uvažování. Najednou bylo naprosto zřejmé, že Ježíš žije a že tedy mají pravdu křesťané a nikoli on, který usuzoval na základě Mojžíšova zákona. Od této chvíle již Pavel nespolehá ani na Zákon, ani na sebe, ale jen na Krista.⁴⁶ A tento okamžik se stane výchozím bodem jeho apoštolátu, celého jeho následujícího života. Toto setkání

---

⁴³ MATOUŠŮ, Ludvík. *Sv. Pavel a jeho listy*. V Českých Budějovicích: nákladem vlastním, 1948, s. 48.

⁴⁴ BENEDIKT XVI., *Apoštol Ježíše Krista: promluvy o svatém Pavlovi*. Přeložili Johana BRONKOVÁ, Milan GLASER a Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, s. 22.

⁴⁵ KLIESCH, Klaus. *Skutky apoštolů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 68.

⁴⁶ Srov. BROŽ, Vojtěch. Pavel, farizejský rabín, Kristův apoštol, křesťanský teolog a svatopisec: stručné uvedení do života a díla Apoštola národů. In: *Pavel z Tarsu – apoštol národů: Studie DTI HK*, Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2010, s. 7-21, zde s. 12.

s Kristem je pro něj jako smrt a zmrtvýchvstání. Pavel „byl uchvácen Kristem“ (Flp 3,12)⁴⁷ a stal se „novým člověkem“ (Ef 4,24), když použijeme jeho vlastní termíny. Pavlova konverze byla blesková, hned po křtu se začal veřejně projevovat jako křesťan. Přesto však také on potřeboval čas zrání, přemýšlení. Je třeba času, aby vnitřní konverze zasáhla veškeré jednání a myšlení člověka. I Pavel potřeboval promýšlet a žít svůj vztah s Kristem, dříve, než pro Krista začal získávat druhé lidi. Sám toto období popisuje v listě Galat'ánům, kde vypráví, že po svém obrácení odešel do Arábie, pak se vrátil do Damašku, a trvalo to tři roky, než přišel za Petrem do Jeruzaléma. (Srov. Gal 1,17–18) Zůstal, „aby se s ním ‘radil‘, totiž aby se informoval o pozemském životě Zmrtvýchvstalého, který ho ‘uchvátil‘ na cestě do Damašku a postupně radikálním způsobem proměnil jeho bytí.“⁴⁸ A poté pravděpodobně zvěstoval evangelium v Sýrii a Kilikii po několik let, než pro něho přišel Barnabáš.⁴⁹ Vzhledem k jeho pozdějšímu působení i toto byla doba určitého skrytu a přípravy. Čas zrání, určitou dobu mezi první známkou Božího povolání a jeho autentickým uskutečňováním, tedy vidíme jak u velkých postav Starého zákona, tak také u Dvanácti, kteří po tři roky chodili s Ježíšem, a u apoštola Pavla.

Poté o Pavlovi znovu slyšíme, až když pro něj přijde Barnabáš a vezme ho s sebou do Antiochie, kam byl vyslán apoštoly, aby zde dohlížel na růst církve (Sk 11,22.25–26). Právě z Antiochie byli Barnabáš a Pavel vysláni na apoštolskou cestu, dnes označovanou jako Pavlova první misijní cesta. Během ní byl vůdčí postavou Barnabáš. Společně hlásali evangelium v maloasijských městech. Po jejím skončení se kvůli sporným otázkám ohledně povinnosti zachovávat mojžíšský zákon pro pohany spolu s dalšími odebrali do Jeruzaléma.

Následně se Pavel tentokrát již bez Barnabáše vydal na svou druhou cestu. Prošel dnešní Malou Asii a přeplavil se do Evropy, kde působil ve Filipech, Soluni, Aténách a Korintě. Na své třetí cestě pak znovu navštívil obce založené v Malé Asii a v Evropě. Poté se vydává na cestu do Jeruzaléma. Tam je však okamžitě napaden svými nepřáteli. Zachránilo ho jeho římské občanství, neboť díky němu byl jako zajatec Římany dopraven do bezpečí do Césareje. Za místodržícího Festa se Pavel odvolal k císaři do Říma.

---

⁴⁷ Na tomto místě odkazujeme na *Nový zákon: text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě*. 4. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012.

⁴⁸ BENEDIKT XVI. *Apoštol Ježíše Krista*, s. 33–34.

⁴⁹ Srov. BROŽ, Vojtěch – Pavel, In: *Pavel z Tarsu – apoštol národů*, s. 13.

Následně absolvoval dobrodružnou plavbu, která byla přerušena ztroskotáním lodi u pobřeží Malty (Sk 27–28). V Římě poté pobýval dva roky ve vězení pod mírným vojenským dohledem. Svůj život završil mučednickou smrtí. Byl sťat na ostijské silnici, 5 mil za hradbami Říma.

2.13.2 Povolání

Povolání apoštola Pavla nepochybně patří mezi veliké Boží činy dějin spásy. Bůh z pronásledovatele rané církve vytvořil jejího největšího misionáře.

Na Pavlově povolání si můžeme všimnout jedné skutečnosti. Byl povolán Ježíšem k apoštolské službě jako Dvanáct, ale naprosto odlišným způsobem. Pavel proto musel na více místech svůj apoštolát obhajovat (Srov. 1 Kor 9,2; 2 Kor 11; Gal 1). Na rozdíl od apoštolů totiž nepatřil do okruhu Ježíšových učedníků, pravděpodobně se s ním dokonce nikdy ani nesetkal. Ježíš ho nezavolal tak jako Petra a další, za svého pozemského způsobení si ho nevyvolil mezi své apoštoly. Pavlovo poslání, pocházející z „události u Damašku,“ následuje až po seslání Ducha o Letnicích, až po zrodu církve a vztahuje se k ní, ke společenství Ježíšových učedníků jiným způsobem.

Povolání Dvanácti se po Letnicích ukázalo jako konstitutivní prvek církve. Oproti tomu Pavel, pokud chtěl doopravdy začít sloužit Kristu, musel se do tohoto společenství začlenit. Kdyby na základě svého setkání s Kristem založil novou církev, nestal by se pravým Kristovým učedníkem. Ačkoli Pavel evangelium „nepřevzal od žádného člověka, ani se mu nenaučil od lidí, nýbrž zjevil mu je sám Ježíš Kristus,“ (Gal 1,12) bylo nezbytné, aby jeho apoštolát byl přijat Petrem a společenstvím církve.

To však nic nemění na autenticitě a výjimečnosti Pavlova povolání. Pavel se stal jednou z vůdčích osobností prvotní církve. Jeho setkání s Ježíšem v některých ohledech připomíná starozákonní dialogy proroků s Bohem. Christofanie u Damašku připomíná starozákonní teofanie, kterých byli přítomni Mojžíš a Eliáš, podobně jako zkušenost apoštolů, kteří viděli Ježíše kráčet po moři a mluvit s těmito proroky na hoře Proměnění. Vznešenosti povolání však tajemným způsobem odpovídala také míra utrpení, kterou musel podstoupit (Srov. Sk 9,15–17). Svatý Augustin ve svých Katechezích píše, že apoštol pro Kristovo jméno vytrpěl více, než kolik toho proti němu učinil před svým obrácením.⁵⁰

---

⁵⁰ Srov. AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. Překlad Marie KYRALOVÁ. 1. vydání. Praha: Krystal OP, 2005, Thesaurus, s. 53.

Jeho povolání bylo specifické – hlásat evangelium pohanům. V době, kdy evangelizace ostatních (nežidovských) národů teprve začínala, mu byl svěřen obrovský úkol „zvěstovat evangelium pohanům“. (Gal 2,7)⁵¹ Jednalo se o úkol daleko přesahující lidské možnosti, avšak tím, kdo Pavla poslal, nebyl člověk, ale Ježíš Kristus, Syn Boží.

Ve Skutcích apoštolů nacházíme na několika místech popisy Pavlova obrácení, mezi nimi se nachází také toto shrnutí jeho povolání: „Ale zvedni se, povstaň. Neboť proto jsem se ti zjevil, abych tě učinil svým služebníkem a svědkem toho, co jsi spatřil a co ti ještě dám poznat. Budu tě chránit před izraelským národem i před pohany, k nimž tě posílám, abys otevřel jejich oči a oni se obrátili od tmy ke světlu, od moci satanovy k Bohu, a vírou ve mne dosáhli odpuštění hříchů a podílu mezi posvěcenými.“ (Sk 26,16–18)

---

⁵¹ Srov. Sk 13,47; 22,21; Ef 3,8; Gal 1,16.

3 Augustin

Augustin nepochybně patří mezi veliké postavy lidských dějin. Jeho význam dalece přesahuje místo a dobu, ve které žil. My se zde zaměříme především na Boží povolání, jež se ukazuje na jeho životě a zvláštním způsobem pak v jeho konverzi. O ní se často mluví jako o druhé největší v dějinách křesťanství, hned po té apoštola Pavla. Můžeme pozorovat podivuhodnou úměrnost mezi ní a posláním, které Bůh Augustinovi svěřil.

3.1.1 Obrácení

Augustin se narodil roku 354 v Thagaste v Numidii, v dnešním Alžíru. Jeho matka Monika byla horlivá křesťanka, zatímco jeho otec Patricius pohan. Monika žijící vzorným křesťanským životem měla na syny veliký vliv a vychovala je v křesťanské víře. Již v dětství byl přijat mezi katechumeny. Když vážně onemocněl, jeho matka ho již chtěla nechat pokřtít, avšak on se uzdravil a ke křtu nedošlo. Na studiích se výborně naučil latinu. Měl pronikavou inteligenci, avšak častokrát se nechoval jako vzorný student. Studoval postupně ve svém rodném městě, v Madaure a nakonec rétoriku v Kartágu. Před jeho pobytem v Kartágu umírá jeho otec, který se před smrtí nechal pokřtít.

Augustinovo obrácení připomíná dlouhou cestu. Ve svém bohatém životě se krok po krůčku přibližuje okamžiku svého křtu, přestože v některých okamžicích kráčí směrem opačným. Od počátku je však „hledáčem“ pravdy. Své celoživotní hledání nám poutavým způsobem líčí ve Vyznáních, svém nejslavnějším díle. „Jeho obrácení probíhalo zcela jedinečně, poněvadž při něm nešlo o nalezení katolické víry, nýbrž o znovunalezení. On ji ztratil s přesvědčením, že s její ztrátou neopouští Krista, nýbrž jen církev.“⁵²

Kristovo jméno ho však nikdy nepřestalo přitahovat. U Augustina vlastně vidíme útěk od Boha v mládí, a poté sledujeme jeho dlouhou strastiplnou cestu zpět k Bohu a do lůna církve. Ve Vyznáních ve svém životě zpětně vnímá, že všechno bez Krista bylo v jeho životě dřív či později odsouzeno k zániku, neboť nic z toho nedokázalo uspokojit jeho srdce: „Toto jméno mého Spasitele, tvého Syna, zbožně sálo s mateřským mlékem už v útlém věku mé srdce a v hloubi si to jméno uchovalo, a cokoliv postrádalo toto jméno,

---

⁵² JAN PAVEL II. Augustinum Hipponensem: Apoštolský list k 1600. výročí obrácení svatého Augustina In: *Studie 118-119*, Řím: Křesťanská akademie v Římě, s. 245–272, zde s. 247.

i kdyby to bylo sebevíc učené, vybroušené a věrohodné, mě nebylo schopno zcela uchvátit.⁵³ Přesto jeho cesta ke křtu zahrnovala mnoho slepých uliček.

Augustinovo hledání můžeme spatřovat ve dvou směrech, které spolu úzce souvisejí, navzájem se ovlivňují a prostupují. První z nich je jeho intelektuální hledání pravdy. Od četby filosofického spisu Hortensius se mu stala radostí četba filosofů. Ve srovnání s jejich díly mu Bible připadala příliš hrubá a postrádající stylistickou krásu, když se jí v této době pokusil číst. Bez Boha však žít nechtěl, a tak se přidal k Manichejcům, kde se mu zdálo, že našel spojení racionality, hledání pravdy a lásky k Ježíši Kristu. Postupem času vlivem svého intelektuálního zrání však nacházel stále četnější rozpory v jejich učení. Objevovaly se v něm otázky, na které mu nikdo z nich nebyl schopen odpovědět. Až v Miláně se od nich definitivně odpoutal. Poté ale upadl do skepse akademiků, pochyboval o tom, zda je možné pravdu vůbec najít, on, který po ní celý život toužil. Díky studiu novoplatoniků však dokázal odhalit i klam skepse. Jeho otázky týkající se správného pochopení textů Starého zákona mu pomohla vyřešit Ambrožova alegorická metoda výkladu, kterou si oblíbil během poslechu jeho kázání.

Druhý směr se více týkal jeho vůle. Tedy toho, podle jakých mravních zásad se vyvíjel jeho život. Patří sem také jeho rozhodnutí pro to či ono náboženství a životní filosofii. Přestože totiž rozum a vůle jsou úzce propojeny, intelektuální poznání samo nezpůsobí změnu chování člověka. Je třeba k němu přidat rozhodnutí vůle, které se však musí vypořádat s obtížemi, které jsou jiného druhu než v případě intelektu.

Augustin nikdy neuzavřel řádný sňatek, ačkoli od svého mládí žil s družkou. Nutno podotknout, že podle římských zákonů bylo manželství s touto ženou nízkého původu nemožné.⁵⁴ Přestože pociťoval touhu po ženě, hluboko ve svém nitru ve skutečnosti toužil po jiné dokonalosti než po zbožném životě v manželství. Jak sám píše: „ale stále mě svazovalo pevné pouto k ženě: apoštol mi nezakazoval oženit se, ačkoli vybízel k něčemu lepšímu a obzvlášť si přál, aby všichni lidé byli jako on. Já však jsem byl slabší a volil jsem si pohodlnější postavení a kvůli této jediné věci jsem se zmítal i v těch ostatních. Byl jsem unavený a umořený vysilujícími starostmi nad tím, že se i v jiných věcech, které jsem snášet nechtěl, budu muset přizpůsobit manželskému životu, k němuž se věrně

---

⁵³ AUGUSTIN. *Vyznání*. Přeložil Ondřej KOUPIL, Marie KYRALOVÁ, Pavel MAREŠ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015, Fontes, s. 75–76.

⁵⁴ Srov. MARROU, Henri-Irénée. *Svatý Augustin: Augustin a augustiniáni v českých zemích*. Řím: Křesťanská akademie, 1979, s. 22.

zavázu.⁵⁵ Takový vnitřní rozpor si s sebou Augustin nesl a byl jím po celou tu dobu omezován a spoutáván. Vždyť na jiném místě ve Vyznáních se přiznává, že o čistotu se modlil již jako mladík, sám ale věděl, že nemá dost odvahy tento dar přijmout.⁵⁶

Poté, co ve svém intelektuálním hledání pravdy neměl žádné pochyby o pravdivosti křesťanské nauky, zbýval už pouze jediný krok – udělat to dlouho připravované zásadní rozhodnutí. Bylo to léto 386, kdy to Augustin velmi silně vnímal a nacházel se proto ve zvláštním neklidu a rozržitosti. V onen den mu jeho krajan vyprávěl o životě sv. Antonína Poustevníka, který se všeho zřekl a odešel do pouště. Opět ho zasáhla otázka zdrženlivosti pro Boha. Po odchodu přátel krajně rozrušený Augustin odchází do zahrady. Nastává chvíle rozhodného boje. V slzách se v něm rodí „nový člověk“, který oplakává svůj dřívější neřestný život. Najednou uslyší hlas „Vezmi, čti! Vezmi, čti!“⁵⁷ Spěšně otevře pavlovský kodex a případně na verš: „Ne v hýření a opilství, v nemravnosti a bezuzdnostech, ne ve sváru a závisti, nýbrž oblečte se v Pána Ježíše Krista a nevyhovujte svým sklonům, abyste nepropadali vášním.“ (Řím 13,13–14) Augustin plně pocítil moc Božího slova, pochopil, že toto slovo apoštola je nyní určeno právě jemu. Cítil, jak se rozplynuly jeho pochybnosti a nic mu nebránilo plně se odevzdat Kristu.

Na rozdíl od Milana Machovce se tedy nedomníváme, že rozhodující motiv Augustinova obrácení spočíval v „možnosti širokého a hlubokého osobního aktivního uplatnění“ jakou potřeboval jakožto mladý „silný myslitel“,⁵⁸ nýbrž v jeho osobním setkání s Kristem, který k němu promluvil skrze list apoštola.

Toto však nebyl jediný moment obratu v životě Augustinově, přestože je největší a nejvýraznější. Už jako křesťan se musel vzdát svých idejí o dokonalém životě v kontemplaci, když byl v Hippo vysvěcen na kněze a později na biskupa. Odpověděl se smutkem, ale odhodlán vložit do tohoto úkolu celé své srdce. Svůj rozjímavý život tak plně podřídil nárokům pastýřské služby. Stal se z něj intelektuál plně stojící ve službě lidu, jemuž však tato služba umožnila plněji proniknout do Kristových tajemství. Augustin nepochybně dosáhl hlubšího porozumění toho, co znamená dokonalý křesťanský život, tedy plného odevzdání do Boží vůle, ať je jakákoli. Slovy

---

⁵⁵ AUGUSTIN, *Vyznání*, s. 193.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 207.

⁵⁷ Tamtéž, s. 215.

⁵⁸ Srov. MACHOVEC, Milan. *Svatý Augustin*. 2., opr. a dopl. vyd., (V nakl. Akropolis 1.). Praha: Akropolis, 2011, s. 48–49.

Benedikta XVI.: „Pochopil, že pouze životem pro druhé a nikoli pouze pro svou soukromou kontemplaci, mohl skutečně žít s Kristem a pro Krista.“⁵⁹

Tento autor však mluví ještě o třetí etapě Augustinova obrácení. Augustin pochopil, že dokonalý život představený v Horském kázání plně uskutečnil pouze Ježíš Kristus. My ostatní potřebujeme stále očišťování, ustavičnou konverzi. K životu křesťana tak neodmyslitelně patří hluboká pokora, která pramení z vědomí hříšníka, jenž kráčí po cestě k setkání s Pánem. Právě tento postoj vedl Augustina k tomu, aby stále prosil Boha za odpuštění, což se zvláště ukázalo v posledních dnech jeho života na jeho vroucí modlitbě kajících žalmů.⁶⁰

3.1.2 Povolání

Na Augustinově životě Bůh znovu projevil svou velikost, když tohoto talentovaného muže po letech hledání přivedl k životnímu obratu, díky němuž se z něj stal jeden z největších teologů v dějinách křesťanství.

Jeho plodné působení po jeho křtu, zejména pak jeho biskupská služba se vším, co do ní zahrnul, dalece vynahradilo mladistvá bouřlivá léta. Vidíme, jak ohromujícím způsobem Bůh zhodnotil roky trvající modlitby Augustinovy matky Moniky, když se poté z jejího syna stal pilíř západního křesťanstva a celé evropské kultury. V čem spočívá jeho mimořádnost, přesně vyjadřuje Benedikt XVI.: „Zřídka se v nějaké civilizaci najde duch tak velký, který dovede shrnout její hodnoty a vyzvednout její vnitřní bohatství, a přitom vytvářet ideje a formy, které pak přebírají příští generace.“⁶¹

Ukazuje se pozoruhodná podobnost Božího jednání, které z Augustina stejně jako o několik století dříve z apoštola Pavla učinilo prvotřídní Boží nástroj. Oba se stali velkými postavami církve a oba měli velký úkol, který díky Boží milosti splnili. Je zde patrná nejen Boží péče o ně samé, ale také o celou církev, kterou podle Ježíšova příslibu Petrovi „brány pekla nepřemohou“. (Mt 16,18) Jak Pavel, tak Augustin totiž výrazným způsobem přispěli k tomu, aby církev obstála v boji proti nepravým naukám a šířila evangelium do celého světa.

---

⁵⁹ BENEDIKT XVI. *Otcové církve: od Klementa Římského po Augustina*. Přeložil Milan GLASER, přeložil Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, s. 199.

⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 199–200.

⁶¹ Tamtéž, s. 171.

Bylo by mylné domnívat se, že Augustinovou konverzí a následným křtem byla otázka jeho povolání na celý zbytek jeho života vyřešena, jak jsme ostatně ukázali na dalších dvou etapách jeho celoživotní konverze. Augustin ve své pastorační službě více než kdy jindy musel osvědčit věrnost v plnění Boží vůle. A stálo ho to mnoho úsilí, neboť obtíže a překážky se rýsovaly na každém kroku. Augustinovo povolání nebylo v každodenním životě jednoduché, ale přinášelo a skrze jeho spisy stále přináší velmi četné plody.

4 Základní rysy a dynamika povolání

Nyní se budeme zabývat křesťanským povoláním, které se pokusíme pochopit ve světle povolání biblického. S uvědoměním si rozdílů, které odlišují současnost a celou dobu následující po sepsání Nového zákona od období biblického, chceme rozpoznat zásadní identitu a kontinuitu Božího povolání v dějinách spásy. Vedle biblických postav nám k porovnání poslouží osobnost sv. Augustina, jejíž hledání v mnohém připomíná situaci dnešního člověka.

Z tohoto důvodu se nyní zaměříme na charakteristické prvky povolání, které jsou rozpoznatelné u biblických postav a které jsou pro křesťana inspirující a směrodatné. Jak uvádí Jaroslav Brož: „Způsob, jakým proroci, apoštolové i Pán prožívali svoje povolání, má stále normativní platnost a je zárukou každého křesťanského povolání. (1 Kor 4,16; 11,1)“⁶²

4.1.1 Existencialita povolání

Jako první se budeme zabývat povoláním z pohledu celého života člověka. Jak je totiž patrné u všech pojednávaných postav, Boží poslání je celoživotní. Bůh nikdy nebere dary, které jednou dal zpět. Avšak také se nikdy nespokojí s čímkoli jiným než se stálým růstem vztahu s člověkem. Jinými slovy povolání je zván k nepřetržitému a stále opravdovějšímu plnění Boží vůle po celý svůj život.

Toto přibližování se Božímu způsobu myšlení a jednání je někdy viditelné zvnějšku, jindy je naopak skryté v srdci člověka. A mnohdy se také projevuje věrností, čekáním na splnění Božích příslibů. Tedy když Bůh zdánlivě nic nekoná a jen roky stále ubíhají, člověk setrvává ve věrnosti a tou osvědčuje svou rostoucí zakotvenost v Bohu. Toto dobře poznáváme ve vyprávění o Abrahámovi. Ale také u proroka Jeremjáše si musíme povšimnout jeho obětavé věrnosti. Nezradil své poslání, neubral nic z jeho ryzosti a svou naději na lepší budoucnost vložil pouze do Boha. Určité vnější známky lze pozorovat u dvanácti apoštolů, a ještě lépe u sv. Pavla. Svou konverzí začíná cestu stále hlubšího poznání Krista. Tento niterný vztah stojí v pozadí Pavlova misijního zápalu a neúnavné práce pro šíření evangelia. Schopnost překonávat stále větší překážky a stále znovu

---

⁶² BROŽ, Jaroslav. Předloha biblické spirituality Božího povolání. In: KUBÍN, Petr a Mlada MIKULICOVÁ. *In omnibus caritas: k počtě devadesátých narozenin prof. ThDr. J. Kadlece*, Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 2002, Sborník Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy, s. 77.

a znovu urovnávat rozkoly v jím opečovávaných církevních obcích se nedá vysvětlit jinak než jeho neustále se zdokonalujícím ztotožněním s Kristem.

Jak totiž vysvětluje Jaroslav Brož: „Od Kristova vtělení volá Bůh tak, že představuje světu svého Syna Ježíše, posílá a zjevuje ho (Gal 1, 16). Ježíš zprostředkuje Boží volání tím, že v něm Bůh zpřítomňuje svoji přitažlivou činnost (Jan 6,44nn; 12,32; 14,10) (...) křesťan tedy uskutečňuje svoji odpověď na Boží volání odpovědí na nabídku evangelia.“⁶³ Z toho plyne, že ideálem křesťanského povolání se stává co nejdokonalejší připodobnění se Ježíši Kristu, jehož život byl plným naplněním Otcovy vůle, životem žitým pro druhé v niterném dialogu s Otcem.

Také v Augustinově životě je patrná vytrvalá věrnost v plnění Boží vůle, která se projevovala zejména v jeho službě pastýře. A stejně tak ono pronikání do Kristova tajemství, které mu umožnilo nejen setrvat ve svém povolání, ale také stávat se stále větším požehnáním pro místní i univerzální církve, ať v péči o potřebné, ať v psaní teologických spisů.

V tomto ohledu mohou být každému křesťanovi biblická povolání vynikajícím příkladem pro to, jak ve spojení s Bohem přestát všechny těžkosti a útrapy, což je umožněno nasměrováním celé své existence na naději, kterou chová v Bohu. Boží povolání je tedy celoživotní a existenciální. Vyžaduje celou bytost, celé srdce a trvalé úsilí.

4.1.2 Přijetí povolání jako „skok do propasti víry“

Povolání je výsostným Božím darem a současně svobodným úkonem lidské vůle. Ten spočívá v naprostém spolehnutí se na záměr, který má Bůh s každým, kterého osloví. Na druhou stranu však často není na začátku plně zjevný a ve své velikosti bude plně poznatelný až jednou tváří v tvář Bohu samému. Víra v Boha nikdy nemůže být člověku zřejmá, protože Boha nelze postihnout žádným ze smyslů a nelze ji poznat jinak než jako plod obrácení svého bytí od pouze materiálních věcí k duchovní skutečnosti Boha. Víra se tak stává „skokem do propasti“ ve smyslu vyjádření Benedikta XVI.: „[Víra] vždycky však znamená skok přes nekonečnou propast – ze světa hmoty, který je člověku blízko. Víra je vždy určitým dobrodružstvím, skokem, poněvadž neuznává jen to, co je viditelné za jedinou a základní skutečnost. Víra nikdy nepřicházela sama od sebe. Vždy to bylo

---

⁶³ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 81.

rozhodnutí, zasahující do hlubin lidské bytosti a vždy vyžadovalo obrácení člověka a jeho rozhodný krok.“⁶⁴

Bez velké víry člověk nedokáže veškerou svou naději vložit do Boha, jenž jediný dokáže plně uspokojit nekonečnou touhu člověka. K takovéto víře však lidé kráčí po různých cestách. Někteří jsou krůček po krůčku posilováni ve víře a Bůh je v čase, který zná jen on sám, „zavolá“ a svěří jim určité poslání. Pro jiné se tyto dvě skutečnosti odehrají ve stejném nebo velmi blízkém čase. Tedy jsou v jedné chvíli pozváni k víře i k novému úkolu a jejich odpověď je současně odpovědí víry i přijetím tohoto úkolu.

Vynikající příklad představuje Abrahám, který ve svém životě opakovaně prokázal své absolutní spoléhání se na Hospodina. Jeho „skok do propasti“ je přímo hmatatelný, když plní Boží příkaz, aby obětoval svého syna Izáka, skrze kterého se měl dočkat vyplnění Božích příslibů. Také Mojžíš Bohu uvěřil a přijal těžký úkol vyvést Izrael z Egypta a dovést ho až k hranicím zaslíbené země. Jediný, kdo mu dával záruku na úspěch, byl sám Hospodin, který skrze něj opakovaně konal mocné činy.

Živé svědectví nám poskytují také Ježíšovi blízcí. Bůh si od počátku připravoval Marii, aby jí v jednom konkrétním historickém okamžiku oznámil nejvznešenější záměr, jaký kdy Bůh s člověkem měl. Maria přijala a Bůh, Vtělené Slovo, přišel na svět. Také Josef byl věrným Božím služebníkem ještě před poznáním svého úkolu. Písmo o něm praví, že byl muž „spravedlivý“ (Mt 1,19). Jistě také horlivost Jana Křtitele postupně rostla v jeho čase zrání, aby byl v příhodný čas poslán Bohem „křtít vodou“ (Jan 1,33). I sám Ježíš, dokonalý vzor pro každého člověka, „prospíval na duchu i na těle a byl milý Bohu i lidem“ (Lk 2,52) a když se naplnil čas, začal své veřejné působení.

Ve srovnání s nimi pro Pavla znamenalo jeho obrácení zrod víry v Ježíše Krista i přijetí jeho povolání – apoštolátu. Jeden okamžik znamenal naprostý životní obrat a celkovou změnu perspektivy. Pavel se rozhodl pro Krista, přestože ani zdaleka nemohl vědět, co všechno to bude pro jeho život znamenat. Dal se cele do služby Pánu, jak popisuje v listě Galatským: „Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus.“ (Gal 2,20) Jaroslav Brož vysvětluje, v čem spočívá celoživotní rozhodnutí se pro povolání: „Život ve věrnosti charismatu odkrývá člověku nové cesty a Bůh od něho očekává ustavičnou otevřenost pro novou

---

⁶⁴ BENEDIKT XVI. *O počátcích církve*, s. 34.

odpověď. (...) Postupné osvěcování Krista v srdci povolaneého a Boží znamení v čase žádají často nové závazky. Boží volání, stále nové, vyžaduje obnovenou odpověď.“⁶⁵

Podobnou situaci vidíme v celém životě sv. Augustina. Také on prožil radikální změnu životní perspektivy, když uvěřil, také on byl ve svém povolání stále stavěn před nové a nové okolnosti, které vyžadovaly jeho opětovné „ano“ Božímu záměru s ním. Existují však jisté rozdíly mezi ním a apoštolem Pavlem. Zaprvé jeho život rozhodně více než Pavlův nějakým způsobem směřoval ke konverzi, vždyť také křesťanskou víru poznával již od narození. Augustin celou tu dobu před svým obrácením „něco“ hledal. Zadruhé Augustin při svém křtu neměl ani tušení o tom, že se stane jedním z afrických biskupů; sám toužil po kontemplativním životě. Pavel věděl aspoň tolik, že má hlásat Krista pohanům, což také celý život činil.

Lidské osudy jsou neobyčejně rozmanité, přesto se však každý člověk může najít v té či oné postavě křesťanské tradice. Ať cesta prudké konverze, ať cesta trvalého růstu ve víře, důležitější než okolnosti, v jakých byl člověk povolán, zůstává absolutní spolehnutí se na Boha a vědomé rozhodnutí pro Něj. Každý člověk je zván k tomuto úkonu, „skoku,“ odevzdání se. O svém povolání může mít člověk v různých svých životních etapách nejrůznější představy. Vždy je však třeba, aby zůstal otevřený působení Ducha svatého, jenž často boří lidské plány, a aby byl ochoten stále znovu přitakávat Božímu záměru se sebou samým.

4.1.3 Rozlišování povolání

Přijetí určitého povolání vždy předchází proces rozlišování. Může nabývat nejrůznější formy, délky trvání a intenzity. „Předmětem rozlišování je poznat Boží vůli pro svůj vlastní život ve všech jeho souvislostech.“⁶⁶ Pro člověka je nezbytné odlišit pravé Boží oslovení od svých vlastních projekcí. A i v případě neoddiskutovatelné Boží výzvy potřebuje být někdy znovu ujištěn o Boží pomoci a povzbuzen k odvaze se rozhodnout.

Kniha Exodus vypráví o Mojžíšově dialogu s Hospodinem, který se mu zjevil v hořicím keři. Mojžíš má námitky tak dlouho, dokud mu je Hospodin všechny nevyvrátí. Potřebuje jistotu, proto všechny pochybnosti vypočítává rovnou, ještě předtím, než se rozhodne. To je způsob neobyčejně prospěšný pro člověka, protože tak může vstoupit do svého povolání bez všech pochybností, jak to všechno dopadne.

---

⁶⁵ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 79.

⁶⁶ Tamtéž, s. 94.

Obdivuhodným příkladem je Josef. Prožíval velmi těžké chvíle, když se rozhodoval, jak se má zachovat k Marii, která za zvláštních okolností počala. V těch okamžicích byl odkázán pouze sám na sebe a na Zákon. Na základě svého nejlepšího uvážení se rozhodl, že Marii propustí. Bůh měl jiný záměr, a tak mu ho dal ve snu poznat. A Josef se podle něj okamžitě zařídil, nyní již s pokojem v srdci. Božím zásahem byl uchráněn nevědomé špatné volby.

Na těchto postavách pozorujeme „tvrdotu“ reality, kterou se život někdy vyznačuje. Je však zřejmé, že Bůh nikoho nenechá zabloudit, nevědomě se protivit jeho záměru. Pro jiné postavy naopak nepředstavovalo rozlišování tak velkou překážku, avšak životních zkoušek nebyli ušetřeni ani oni. Ať už to byl Samuel, Jan Křtitel, Maria, Pavel či Ježíš. Apoštolu Pavlovi trvalo vlastní rozlišování pouhé tři dny (Sk 9,9). O času zrání, který s tím úzce souvisí, pojednáme v následující podkapitole.

Postava biskupa z Hippo nám příkladem svého života říká o hledání a rozlišování Božího hlasu velmi mnoho. Celý Augustinův život až do jeho konverze je životem „hledajícího“. Touží po něčem, co snad ani nedokáže přesně pojmenovat. Až po letech to ve svých Vyznáních dokáže vyjádřit: „Stvořil jsi nás pro sebe a nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v tobě.“⁶⁷ Augustin musel překonat mnoho překážek, aby byl očištěn co do svého rozumového poznání i volních myšlenek. Jak totiž ukazuje Jaroslav Brož: I překážka sama se může stát prvkem obnovy člověka, protože pomáhá k vnitřnímu přijetí hodnot, které jsou pro člověka žádoucí. Překonání obtíží je spojeno s námahou, což dále tyto hodnoty posiluje.⁶⁸ Pro Augustina bylo nezbytné, aby dospěl k pravdě; tuto pravdu opakovaně hledal mimo křesťanství a opakovaně zjišťoval, že se nachází ve lži. V pravdě spočinul, až když konečně pronikl do hlubin křesťanské nauky a Písma a uznal jejich právoplatný nárok. Také jeho vůle se musela očistit od hledání povrchního štěstí ve slasti. Až když ji cele zaměřil na Krista, našel pokoj, jež tak dlouho marně hledal.

Vzhledem ke způsobu, jak rozlišují a přijímají své povolání biblické postavy, nacházíme u Augustina určitý posun. Jeho cesta k životu naplňování Boží vůle je poněkud náročnější, složitější a (zejména) delší. Trvala dlouhé roky. A nebyl to jen čas trpělivého očekávání a přípravy, který pozorujeme u patriarchů a dalších postav, ale spíše krkolomná cesta za ne plně zřejmým cílem s mnoha slepými uličkami a prodlužujícími

---

⁶⁷ AUGUSTIN. *Vyznání*, s. 30.

⁶⁸ Srov. BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 87–88.

odbočkami. V pobiblické době se některé poznávání a přijímání Boží vůle jeví více komplikované, a ne vždy lze pozorovat jasné Boží vedení. Avšak ve stejné míře platí, že se u nich zdá být více prostoru pro svobodné lidské rozhodnutí, protože se lidé nenacházejí v tak vyhraněných okolnostech jako postavy v Bibli. (jako např. Jeremjáš, Josef)

I proto se Augustinovo hledání může pro současného člověka stát nepřeborným zdrojem inspirace. Bůh počítal s jeho slabostí, a tak Augustin díky poctivosti svého úsilí nakonec našel Pravdu, dospěl až k poznání Boha. V jeho životě mohou nalézt povzbuzení všichni, kteří touží objevit smysl svého života, i když jim k němu nevede jednoduchá cesta.

4.1.4 Anticipace povolání

Jedním z ukazatelů povolání bývají touhy skryté hluboko v srdci. Svědčí totiž o zaměření, které dal člověku Bůh, jenž jediný je dokáže naplnit. Jak zdůvodňuje Jaroslav Brož: „[Povolání] má v sobě napětí odkazující k budoucímu uskutečnění, (...) založené na pozvání k dosažení nejvyššího Božího povolání v Kristu Ježíši (Flp 3, 14). Toto hledisko povolání prožívá člověk více jako *ideál* než jako již dosaženou úroveň chování. Projevuje se více *touhami* než prožíváním dosažené skutečnosti.“⁶⁹ Z nich mohou vycházet jisté známky povolání, které se projevují již předem, mnohdy špatně uchopené a orientované. Je třeba vyzrálosti, aby člověk dokázal některé své touhy či charakterové vlastnosti nasměrovat tak, jak byly původně Bohem zamýšleny. Často totiž právě ony představují speciální výbavu k povolání. V souvislosti s tím si všimněme také důležitosti specifického období před či po přijetí povolání – času zrání.

Předjímání budoucího poslání můžeme pozorovat u Mojžíše. Již v mládí se postavil na stranu Hebrejů a zabil Egypťana, ač byl sám vychován na egyptském královském dvoře. Nemohl nechat nespravedlnost nepotrestanou. Jak příhodná vlastnost pro budoucího vrchního zákonodárce. Hned další den však zažil odmítnutí ze strany svých krajanů. Tak se naučil, že stát se vůdcem, být nositelem autority, to není otázka svévolného rozhodnutí člověka. Jeho vlastní lid odmítl jeho sice dobře míněnou, ale samozvanou a nevyzrálou aktivitu. Musel odejít do Midjánu, kde se oženil a po 40 let se staral o stáda svého tchána. To představovalo jeho čas zrání. Přesto ani setkáním s Bohem v hořícím keři se hned nestal oním vůdcem vyvoleného národa, jenž jedná s Hospodinem, řeší všechny záležitosti lidu a opakovaně se za lid u Boha přimlouvá. Ačkoli již byl připraven na svůj

---

⁶⁹ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 77–78.

úkol, určité poznání a dovednosti nemohl získat dříve, než přijal své povolání a začal ho plně prožívat a uvádět v čin vše, co s tím souviselo.

Podobný proces nalézáme u sv. Pavla. Také v něm se již od jeho mládí projevovalo mnoho perspektivních vlastností. Pohledem tehdejší společnosti byl vyzrálý po lidské, duchovní i sociální stránce. V listě Galatským Pavel sám sebe v tomto období charakterizuje: „Vynikal jsem ve věrnosti k židovství nad mnoho vrstevníků v našem lidu a nadmíru jsem horlil pro tradice našich otců.“ (Gal 1,14) Přestože byl dobře připraven, jeho zaměření bylo naprosto špatné, protože všechny své schopnosti používal k pronásledování církve. Až setkání s Kristem u Damašku mu otevřelo oči. Několik následujících let však Pavel strávil v ústraní, sám mluví o Arábii a o tom, že „nešel o radu k žádnému člověku“. (Gal 1,16–17) Jak poznamenává Vojtěch Brož: „Je pravděpodobné, že se v této době věnoval vlastnímu dozrávání, že zpracovával své nové poznání a v jeho světle se snažil vidět novým způsobem tradice svého lidu.“⁷⁰ Pavel zmiňuje, že až za tři roky se setkal s Petrem v Jeruzalémě. A jeho velká apoštolská činnost začala ještě o několik let později. Jde se tedy o několik let věnovaných své formaci a poté snad evangelizačnímu působení v Sýrii a Kilíkii. To nasvědčuje tomu, že vedle Mojžíše také Pavel potřeboval ještě získat určité dovednosti jako Kristem povoláný k poslání misionáře. Ani on nebyl hned po svém obrácení „apoštolem národů“.

Zastavme se ještě u sv. Augustina. U něj nenacházíme přehnanou či špatně orientovanou horlivost, ale v jistých ohledech naopak vlažnost, nerozhodnost a s tím spojených mnoho nevyřešených otázek. Augustin usiloval o nalezení nejlepšího řešení, nejvhodnější syntézy, nedělal tolik nekompromisních rozhodnutí a „ostrých řezů“, které by mu přes těžkosti a selhání rychleji ukázaly směr k opravdovým hodnotám. Jeho cesta byla jiná. Díky Božím působení postupně dozrával, až dospěl k zásadnímu obratu svého života. V jeho případě vidíme měsíce příprav před křtem, a poté tři roky kontemplativního života. Bezpochyby doba potřebná k tomu, aby mohl být celý prodchnut Kristem a jeho Evangeliiem. Toto vše však ještě nebylo jeho pravým povoláním. Bůh si ho nevyvolil ke kontemplativnímu životu, ale k pastýřské službě. Tuto službu musel jako Boží plán přijmout, ale také se naučit ji dobře vykonávat. Až poté se stal mužem, jehož význam v dějinách církve nelze dostatečně docenit.

---

⁷⁰ BROŽ, Vojtěch. Pavel. In: *Pavel z Tarsu – apoštol národů*, s. 13.

U Mojžíše, Pavla i Augustina vidíme jednu z charakteristik povolání. Bůh každého vybavil pro jeho „misi“ na tomto světě. Tyto vlastnosti a schopnosti má člověk po celý život. Avšak předtím, než dojde ke svému pravému povolání, je často nedokáže používat správně. Přesto však skrytě odkazují k Božímu záměru s každým z nás. Aby se člověk stal tím, kým ho Bůh zamýšlel, nezbytně potřebuje čas svého zrání. Před přijetím svého povolání, aby byl připraven učinit toto celoživotní rozhodnutí, ale také po něm, aby celá osoba a způsob života povolaného mohly být proniknuty Bohem. Navíc je třeba získat poznání a dovednosti náležející k tomuto povolání, což není možné jinak než jeho žitím. Tak se člověk celým životem přibližuje svému ideálu, představě, již o něm má Bůh od věčnosti.

4.1.5 Prostřednictvím Božího povolání

Povolání je ryze osobní a individuální, intimně náleží do vztahu člověka s Bohem. V posledku do něj nemůže mluvit nikdo jiný. V biblických příbězích se tato autonomie často objevuje. A mnohdy taková poslání, která Bůh dává určitým lidem nezpochybnitelným způsobem, vedou dokonce k určité transformaci společnosti a k dalšímu kroku v dějinách Božího Zjevení. Vzpomeňme si na Abraháma a Mojžíše, ale také na Marii, Pavla a Ježíše, který se vymyká porovnávání. Přesto však nacházíme i v Bibli případy, kdy zejména v první fázi povolání zastávají lidé jistou zprostředkující funkci mezi člověkem a Bohem.

Jozue už jako mládenec přísluhoval Mojžíšovi (Ex 33,11, Nm 11,28). Během celých 40 let na poušti byl Mojžíšovým věrným sluhou. Spolu s Kálebem se jako jediní ze všech Izraelitů, kteří vyšli z Egypta, dožili také vstupu do zaslíbené země (Dt 1,35–38). Jozue, věrný Mojžíšův pomocník byl Hospodinem vyvolen, aby po Mojžíšově smrti vedl Izraele (Nu 27,18 – 23). Mojžíš ho přivedl do stanu setkávání, kde mu Bůh sdělil jeho poslání: „Buď rozhodný a udatný, neboť ty uvedeš syny Izraele do země, kterou jsem jim přísežně slíbil, a já budu s tebou.“ (Dt 31,23) Jozue se tak stal vůdcem Izraele (Dt 34,9). Soudce Bárak byl Bohem povolán skrze prorokyni Debóru. Ona poslala pro Báraka, syna Abínoamova. Vyzývala ho: „Sám Hospodin, Bůh Izraele, ti přikazuje: „Táhni hned na horu Tábor a vezmi s sebou deset tisíc mužů z Neftalíovců a Zabulónovců. Já k tobě přivedu k potoku Kíšonu velitele Jabínova vojska Síseru i jeho vozbu a jeho hlučící dav a dám ti jej do rukou.““ (Sd 4,6–7) Bárak se přesvědčit nechal, byť pod podmínkou, že prorokyně půjde s ním.

Samuela Hospodin během noci několikrát volal. On pokaždé vstal a šel za knězem Elím, neboť se domníval, že slyší jeho hlas. Když přišel potřetí, Elí pochopil a jako ten, kdo již z vlastní zkušenosti znal hlas Hospodina, chlapci poradil, jak se má zachovat. Tak Samuel díky dobré radě, pronesené ve správný čas, vstoupil do dialogu s Hospodinem. Začala doba jeho prorocké služby. Také skrze Samuela Bůh povolává. Po zavržení krále Saula byl Samuel poslán k Jišajovi, neboť mezi jeho syny si Hospodin vyhlédl nového krále. Samuel syny posuzuje podle zevnějšku, ale Hospodin zkoumá nitro člověka. Proto až u Davida, nejmladšího ze synů, Samuelovi přikáže pomazat ho za krále (1 Sam 16,6-12). „Samuel tedy vzal roh s olejem a pomazal ho uprostřed jeho bratrů.“ (1 Sam 16,13) David tak byl vyvolen za krále Izraele. Velmi zřetelně se lidské prostřednictví projevuje také u Eliši. Toho na Hospodinův příkaz povolává za svého nástupce prorok Eliáš. Činí tak prorockým gestem – hozením pláště. Eliša nemá námitky, jen žádá o povolení rozloučit se s rodiči. Následně tak vše opustil a šel za Eliášem. Přisluhoval mu (1 Král 19,21) a učil se od něho jako od svého mistra.

Také u povolání apoštolů nacházíme určitou lidskou spoluúčast. Ondřej a jiný učedník se nejprve připojili k Janu Křtiteli. Ten je odkázal na Ježíše, ve kterém rozpoznal Mesiáše (Jan 1,35–40). Právě Ondřej vzápětí přivedl k Ježíši svého bratra Šimona, jemuž dal Ježíš jméno Petr (Jan 1,41–42). Podobně se zachoval také Filip. Když ho Ježíš vyzval k následování, vyhledal Natanaela a přivedl ho k Ježíši (Jan 1,43–49). Křesťanské povolání se zásadně vztahuje k Ježíši. Jaroslav Brož dodává: „Když člověk odpovídá Ježíši a má účast na jeho dynamice, odpovídá tím Bohu (Žid 5,9) na nejvyšší Boží povolání v Ježíši Kristu (Flp 3,14).“⁷¹ Nebudeme zde tedy rozlišovat mezi povoláními, ve kterých je aktérem Bůh Otec a těmi, kde povolává Syn. Výrazem „lidské prostřednictví“ nemáme na mysli povahou zcela odlišné prostřednictví Ježíše Krista.

Z toho vyplývá, že v povolání apoštola Pavla žádného zprostředkujícího člověka nenalezneme. Povšimněme si však jiného neméně důležitého aspektu, jeho církevního (komunitního) rozměru. Pavel byl totiž povolán Kristem, ale tím Kristem, který již má své učedníky, jež tvoří hmatatelné společenství – církev. Jak uvádí Jaroslav Brož: „Bůh se stal viditelným v Ježíši Kristu, jehož přítomnost trvá v komunitě církve. Proto jen v církvi coby přítomnosti Kristově je vhodné prostředí, v němž člověk může plně přijmout Pánovo volání.“⁷² Pavlovo povolání nikdy nezáviselo na žádném člověku, ale

---

⁷¹ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 81.

⁷² Tamtéž, s. 84.

výhradně na Kristu. Přesto však se on, chtěl-li doopravdy následovat Krista, musel začlenit do již existujícího společenství církve, tj. přijmout víru církve za normu své víry a uznávat autoritu apoštolů, zejména jejich hlavy Petra. O obojím nám podávají svědectví jeho listy i Skutky apoštolů. Na tomto základě rozvinul své výjimečné povolání, jež obdržel od samého Krista. A to tak, že výrazným způsobem ovlivnil celou církev, když jí svým apoštolským působením učinil doopravdy univerzální a světovou.

Přejdeme-li k Augustinovi, vidíme zde přítomné oba aspekty, které spolu dokonce vzájemně souvisí. Zvláště díky několika křesťanům totiž dospěl ke své konverzi. Na prvním místě je nutné zmínit jeho matku Moniku, která ho jako dítě vedla k víře a takřka po celý svůj život se modlila za jeho obrácení. Díky biskupovi Ambrožovi si zamiloval Písmo svaté. Jeho přátelé ho uváděli do poznání novoplatonismu, jež mu dal odpovědi na zásadní otázky jeho intelektuálního hledání. A konečně sílu k rozhodnutí „uvěřit v Krista“ a změnit svůj život mu dal výrok z Pavlova listu Římanům (Řím 13,13–14).

Všichni tito lidé již patřili do Kristovy církve, ačkoli každý různým způsobem. To nás přivádí k úloze církve jako takové v povolání Augustina. Právě ona má totiž zásadní zprostředkující charakter v povolání člověka v pobiblické době. Jaroslav Brož ho vysvětluje: Povolání odpovídá vírou a poslušností na Boží slovo a Boží spasitelskou vůli v něm vyjádřenou. Ta se však zvláštním způsobem realizuje skrze hierarchickou církev, které Pán svěřil úkol hlásat evangelium. Skrze víru je člověk ochoten v poslušnosti se nabídnout církvi, která mu dá účast na poslání, jež jí svěřil Kristus.⁷³ Augustin je Bohem povolán díky církvi a jeho poslání se odehrává v církvi a pro církev, jejíž hlavou je Kristus. Toto vše ovšem nic nemění na skutečnosti, že Augustinovo působení a teologická činnost znamenaly pro celou církev obrovský přínos. Bůh si ho skrze církev povolal, aby se stal jednou z jejích vůdčích osobností, aby jí v jeho osobě provedl přes nelehké období.

Ježíš Kristus, Boží Syn lidem plně zjevil Boha, a tedy již není nic, co by Bůh o sobě lidem mohl sdělit, jako to činíval skrze proroky. Kristus uzavřel novou a věčnou smlouvu, která překonává všechny, jež Bůh dříve uzavřel s vyvoleným národem. Kristus je nadále přítomen ve světě prostřednictvím své církve. Každé povolání Kristem se tedy nyní musí odehrávat skrze církev, což ale nevylučuje jeho nejrůznější podoby.

Pro dnešní dobu je charakteristické právě obecné povolání do Církve. Novozákonní výraz pro Církev zní „ekklesia“. Znamená „svolání“. Prvotní církev jím vyjadřovala svou

---

⁷³ Srov. BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 84.

identitu; je shromážděním v Ježíši Kristu, které je založeno na nové smlouvě Ježíše Krista a očekává Boží království.⁷⁴ Samy novozákonní spisy hovoří o tomto povolání. Pavel nazývá křesťany „povolane svaté“ (Řím 1,7; 1 Kor 1,2). Jedná se o společné povolání: křesťané jsou povoláni k jedné naději svého povolání (Ef 4,4). O tomto povolání mluví také Petr: „Budete-li snášet utrpení (...), to je milost před Bohem. K tomu jste byli povoláni.“ (1 Petr 2,20-21).⁷⁵ Církev jako mystické tělo Kristovo má tak podíl na prostřednické činnosti Krista samého. Existují také určitá povolání jako např. služba v hierarchii, která jsou ze své podstaty zprostředkována církví, neboť se v nich předává moc, kterou církev skrze apoštoly přijala od samého Krista.

4.1.6 Výjimečnost okamžiku „povolání“

Jak jsme již ukázali, povolání je nezbytné vnímat jako celoživotní směřování člověka, jako něco, co celou jeho existenci v čase objímá. Mnohdy však zahrnuje jeden dějinný okamžik, který se vymyká. Právě o něm mluvíme, když výraz „povolání“ užíváme v úzkém významu. Jde o určitý okamžik v životě, ve kterém se člověk zcela neopakovatelným způsobem setkává s Bohem a který představuje zásadní životní milník. V této jedinečné zkušenosti Boží blízkosti celoživotní povolání člověka nachází svůj nevyčerpatelný zdroj.

Když jsme pojednávali o biblických postavách, již jsme si představili tato jejich výjimečná setkání s Bohem, která znamenala počátek jejich povolání. Mojžíš se setkává s Bohem u hořícího keře. Samuel je volán, když spí v chrámu poblíž Hospodinovy schrány. Jeremjášovi Hospodin odpovídá na jeho námitky, vkládá mu do úst svá slova a přislíbmuje mu svou ochranu. Maria je vtažena do nejtajemnějšího momentu dějin, kdy se Slovo stalo tělem. Petr je pozván k následování ve chvíli, kdy v úžasu stojí před Ježíšem.

Na příkladu Eliši lze naopak upozornit na potenciální riziko. Po výzvě k následování dostal povolení rozloučit se s rodiči. Kdyby si však Eliáš neuchoval silnou vzpomínku na onen okamžik, kdy ho Eliáš povolal, nejspíš by se k němu nevrátil. A Eliáš by nemohl tento jedinečný moment opakovat. Eliáš by promarnil tu největší šanci svého života. V této úvaze by tak Eliáš jistým způsobem riskoval v tom, že se vzdaluje od Eliáše, byť na krátkou dobu. Vystavuje své čerstvě nabyté povolání určité zkoušce, ve které hrozí, že

---

⁷⁴ NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*, s. 95.

⁷⁵ V tomto odstavci odkazujeme na *Nový zákon: text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě*.

by ho mohl ztratit. Ve zkoušce však obstál. Po rozloučení vše rozdal a vydal se za Eliášem.

O zásadnosti tohoto okamžiku a o tom, že se jedná o referenční bod celého dalšího života povolaneého, nás zpravuje Jaroslav Brož: „Zakládající událost povolání má trvalý účinek: proroci i Pavel vědí, že od tohoto okamžiku jsou stále ve spojení s Bohem a díky tomu jsou zavázáni odpovědností uskutečňovat důsledky tohoto živého setkání s Bohem.“⁷⁶ Pavel toto vědomí dokládá svým životem. Na setkání s Kristem je založen celý jeho apoštolát. Na tento okamžik se také odvolává ve svých listech (Gal 1,16, 2 Kor 12,2–4). Pavel hovoří o své povinnosti hlásat evangelium (1 Kor 9,16–17), která vyplývá z poslání, které tehdy obdržel. Pavel z této události po celý život čerpá, protože v něm zažehla plamen lásky ke Kristu, který mu dodával sílu překonat jakoukoli překážku pro to, aby bylo hlásáno Kristovo evangelium. Až do smrti na něj v sobě uchovával živou vzpomínku. Byl si totiž vědom, že právě na něm stojí celý jeho apoštolát, jak dosvědčují úvodní pozdravy v jeho listech. Jako příklad uveďme začátek listu Římanům: „Pavel, služebník Krista Ježíše, povoláný za apoštola, vyvolený ke zvěstování Božího evangelia“ (Řím 1,1)

Také u Augustina je význam okamžiku „povolání“ mimořádný. Znamenal pro něj konečné nalezení cesty, spočinutí v pravdě, která osvobozuje (Jan 8,32). Byl to rozhodný obrat v jeho životě, nastoupení na cestu vedoucí ke spáse. Tomuto svému rozhodnutí pak zůstal Augustin věrný po celý svůj život. To, jak je důležité vytrvat v rozhodnutí, které bylo učiněno v takový omilostněný okamžik, vidíme na protikladu Petra a Jidáše. Jidáš Ježíše zradil, Petr ho zapřel. U Jidáše to znamenalo zpronevěření rozhodnutí následovat Ježíše, zatímco u Petra šlo o projev slabosti a strachu.

Jako sv. Pavel a mnozí další je i každý křesťan volán k tomu, aby v sobě stále udržoval plamen, který v něm zapálil Bůh, když ho povolal. Z něj musí čerpat sílu k překonávání všech nesnází při obětavém plnění Boží vůle. Oddělení tohoto okamžiku setkání s Kristem od aktuálního prožívání povolání má vždy tragické důsledky.

4.1.7 Nesnadnost povolání

Boží povolání, nedocenitelný dar Boha člověku, je pro všechny, kteří ho obdrželi synonymem smyslu života. To však v žádném případě neznamena, že člověk prožije

---

⁷⁶ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 76.

klidný a bezproblémový život. Povolání má vždy velmi výraznou složku těžkostí, útrap a nejistot. Každý člověk to zná z vlastní zkušenosti. Ani biblické postavy nejsou výjimkou, u některých z nich dokonce snášení utrpení tvoří výraznou část jejich poslání.

Nejvýraznější příklad představuje prorok Jeremjáš. V jeho životě se zřetelně odráží náboženský úpadek Izraele, odklánění se od důvěryplného vztahu k Hospodinu. Trpěl a byl pronásledován právě proto, že byl pravým Hospodinovým prorokem, tedy výhradně kvůli věrnému vykonávání svého poslání. Nejhlubší podstata jeho utrpení je však zahalena tajemstvím stejně jako v případě Izajášova „trpícího služebníka“. Nakolik je člověk schopen odhalit smysl utrpení, natolik je mu to umožněno skrze pronikání do tajemství velikonoční události, Ježíšovy spásné oběti za hříchy světa a jeho Zmrtvýchvstání.

„Zkoušky jsou pro povolání nezbytné. Obohacují ho zkušenostmi, které mu v kontaktu s nesnáze pomáhají poznávat sebe sama, měřit vlastní síly, odkrývat své možnosti a interiorizovat hodnoty povolání,“ uvádí Jaroslav Brož.⁷⁷ Takovým procesem prošel také Jan Křtitel. Písmo se zmiňuje o otázce, s níž z vězení poslal své učedníky za Ježíšem. Týkala se Ježíšovy mesiášské identity (Lk 7, 20). Nejistota ohledně smysluplnosti celého života, ohledně jeho správného zaměření musela být zvláště v jeho situaci neobyčejně trýznivá.

Osud apoštola Pavla anticipuje již slovo, jež Pán oznámil Ananiášovi, který Pavla následně pokřtil: „Ukáži mi, co všechno musí podstoupit pro mé jméno.“ (Sk 9,16) Pavel doopravdy snášel nesčetná příkoří pro hlásání evangelia. Na svou obhajobu je vypočítává v 2 Kor 11,23–27. Pán si ho v tomto ohledu přál připodobnit sám sobě. Nesení *kříže* představuje cestu nejdůvěrnějšího následování Krista. Jaroslav Brož osvětluje jeho nenahraditelný přínos pro člověka toužícího pro stále hlubším vztahu s Bohem: „Zkušenost *kříže* přivádí povolání k dokonalé odpovědi, která se může uskutečnit pouze v úplném odumření vlastnímu sobectví a v plné otevřenosti lásky pro Boží povolání. (Jan 15,13)⁷⁸ Přesně toto se naplnilo v případě apoštola Pavla. Skrze své trpké zážitky dospěl k naprostému odevzdání se do Boží vůle, jak o tom svědčí jeho vlastní slova. Výslovně to vyjádřil v Gal 2,20: „Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího.“ Pavlovi záleželo pouze na tom, jak může

---

⁷⁷ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 88.

⁷⁸ Tamtéž, s. 89.

příspěť Boží věci – šíření evangelia, důležité bylo jen plnění Boží vůle. Rozličné životní strasti ve věrnosti svému povolání se pro něho staly cestou k dokonalému spojení s Kristem.

Také Augustin se během svého života potýkal s mnoha těžkostmi. U něj je však zapotřebí rozlišit obtíže zapříčiněné nespořádaným životem člověka od utrpení, které člověk sjednocen s Kristem prožívá v naplňování svého poslání. Před obrácením se totiž jednalo zejména o těžkosti plynoucí z jeho světského způsobu života. Zato po konverzi i on poznal cestu důvěrného následování Mistra v nesení *kříže*. Zejména během jeho biskupské služby ho trápilo mnoho starostí. A hlavně z počátku se potýkal také s touhami své přirozenosti, která by raději Bohu sloužila kontemplativním životem. Toto jeho utrpení však přinášelo bohaté plody jeho diecézi a později skrze jeho nauku také celé církvi. Jako Pavel i on se na této cestě stále více připodobňoval Kristu.

Je tedy zřejmé, že utrpení a z něj vyplývající nesnadnost, neodmyslitelně patří k povaze Božího povolání (Mt 6,24–28). Dokládají to všechny velké postavy křesťanství. Avšak v nesení *kříže* jde o mnohem více. Je to privilegovaná cesta následování Krista, nejkratší cesta vedoucí ke ztotožnění se s ním (Jan 15,18–16,4). Sám o ní zpravuje učedníky (Mt 10,16 – 25). Každý křesťan je pozván, aby poznal její výsadní postavení. Na příkladech biblických postav vidíme, že Bůh člověka nikdy nezkouší nad jeho síly. Vždy mu stojí po boku, kráčí spolu s ním. V Ježíši Kristu sestoupil na zem, vzal na sebe hříchy světa a podstoupil utrpení a smrt, aby člověka vykoupil. Zmrtvýchvstání otevřelo cestu, jak také my můžeme dát bolesti a utrpení smysl, který nikdy neskončí – skrze křesťanskou lásku. A není místa, kde by snášení útrap, *kříže* mohlo být smysluplnější, tedy plodit více lásky než v trpělivém a věrném plnění Boží vůle prostřednictvím prožívání vlastního povolání (Jan 21,18 – 19).

4.1.8 Povolání jakožto Boží nástroj dějin spásy

Všichni lidé jsou povoláni ke společenství s Bohem. „Bůh totiž člověka povolal a volá, aby k němu přilnul celou svou přirozeností ve věčném společenství neporušitelného božského života.“⁷⁹ Bůh však nabízí jednomu každému člověku unikátní vztah, jež nesdílí s nikým jiným, a tak je každé povolání specifické. Jaroslav Brož upozorňuje na „cílové zaměření v dějinách spásy,“ které má každý povoláný: „Bůh v každé době

---

⁷⁹ Pastoralní konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, č. 18. In: *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

povolává lidi, aby jim propůjčil posláni v řádu spásy. Každé Boží volání vždy ústí do posláni. Bůh nikdy nevolá člověka, aniž by mu svěřil nějaké posláni.⁸⁰

Navíc během celých dějin spásy, o nichž nám svědčí zejména Bible, si Bůh vyvoluje určité osoby, aby jim svěřil jistý mimořádný úkol, jenž sám o sobě přesahuje síly člověka. Jeho splnění pak podmiňuje Boží vstup do dějin a mnohdy otevírá novou fázi vztahu člověka a Boha. V Bibli je takováto výjimečnost posláni někdy naznačena tak, že člověk dostává od Boha jméno. Ať už za svého života dostává jméno nové, nebo je oznámeno jeho rodičům ještě před narozením. Nově pojmenován byl např. Abrahám či Petr. Předpovězeni před narozením pak byli Samson, Jan Křtitel i Ježíš. V některých zvláštních případech i jméno pocházející od jiného člověka prorocky vyjadřuje budoucí povolání. To je případ Mojžíše a Samuela, kterého jeho matka předem zasvětila Bohu.

S tím se pojí otázka, jak lze spojit jistý rys předurčenosti, který silně vykazují např. vyvolení ještě nenarozených dětí, a lidskou svobodu. K jejímu zodpovězení je třeba si některé věci ujasnit. Zprv, svoboda, kterou Bůh člověku dal, se vyznačuje schopností dobrovolně přitakat dobru (což logicky zahrnuje i možnost ho dobrovolně odmítnout). Nejde však o svobodu ve smyslu, že si mohu dělat, cokoli se mi zachce, protože jednání má vždy důsledky dobré, nebo špatné. Z toho plyne, že např. v případě biblického vyvolení před narozením je poté dospělý člověk postaven před jasnou volbu. Bude pozván k privilegovanému úkolu, přijme-li toto své vyvolení. Pokud ho však odmítne, musí si být vědom, že toto jeho rozhodnutí má tím dalekosáhlejší dopady, čím výjimečnější onen úkol byl. Ať tak či onak jedná se o jeho svobodné rozhodnutí, které má ale nezbytně své důsledky.

Objevuje se však ještě druhá námitka. Proč jsou někteří lidé postaveni před tak náročnou a riskantní volbu a jiní toto břímě nést nemusejí. Zdá se totiž, že jejich odmítnutí spolupracovat s Božím plánem by nemělo zdaleka tak velké dopady, a tudíž se jeví jako méně špatné. Anebo z opačného úhlu pohledu, jak k tomu člověk přijde, že od Boha nedostal posláni, jež by se podobalo těm, která obdržely velké postavy Bible. Vždyť dnes přes mnohá velká povolání často nepozorujeme tak explicitní vyvolenost konkrétních lidí, jako je to líčeno v Bibli. Odpověď v sobě zahrnuje tajemství Božího plánu dějin spásy, Božího projektu s celým světem. To bude odhaleno až v den poslední, v den soudu. Nicméně můžeme alespoň nastínit základní směr této odpovědi, nakolik je pro člověka

---

⁸⁰ BROŽ, Jaroslav. *Předloha biblické spirituality Božího povolání*, s. 82.

poznatelný. Samotné kritérium, podle kterého Bůh jednotlivým lidem svěřuje určitá poslání jako praktické naplnění jejich povolání, je ukryto hluboko v Boží mysli. A Písmo nám o Bohu říká, že „nikomu nestrání“. (Sk 10,34, Řím 2,11)

Sv. Terezie z Lisieux poukazuje na Boží vidění povolání: „[Bůh] chtěl stvořit velké svaté, které můžeme přirovnat k liliím či růžím, ale stvořil také menší svaté a ti se musí spokojit s tím, že jsou sedmikráskami, nebo fialkami určenými k tomu, aby se jimi potěšily Boží oči, když je sklopí k nohám. Dokonalost záleží v tom, abychom plnili Boží vůli a byli tím, čím nás chce mít.“⁸¹ Terezie se tu za pomoci přírodního obrazu pokouší vysvětlit rozmanitost Božího plánu. Určujícím kritériem je tedy míra ztotožnění vůle člověka s vůlí Boží, nakolik se člověk nechá pronikat a přetvářet Božím působením. To ovšem dokáže beze zbytku posoudit jedině Bůh sám. Terezie tak po právu nemůže činit rozdílu mezi dušemi vznešenými a těmi nejprostšími, pokud se ani jedna z nich neprotiví Bohu. Nekonečnou velikost Boha vidí v tom, že se on chce sklonit co nejnižší – do srdcí těchto nejprostších, dětí či divochů.⁸² Nikdo tedy nemusí druhým závidět, protože všichni mají v Božích očích stejnou „startovací pozici“ a skutečné „umístění v cíli“ bude zjevné právě až v cíli, tedy v nebi.

Jistý rozdíl však přesto existuje. A je způsoben samotnou povahou dějin spásy. Ty mají svůj počátek i cíl, ale také vrchol, událost, kterou bylo lidstvo vykoupeno. Tím je Ježíšovo pozemské působení, vedoucí k velikonoční události – jeho utrpení, smrti a zmrtvýchvstání, jež je završena sesláním Ducha svatého o Letnicích. To představuje moment zrodu církve, která nadále zpřítomňuje Krista ve světě. Vzhledem k tomu, v době církve, již nepozorujeme fatalitu stejného druhu jako v době předchozí. Svět už byl spasen.

Již apoštol Pavlovo povolání tak představuje určitý přechod. V době, která mu předchází, pozorujeme, že mnohá povolání tvoří „nepostradatelné články“ v Božím spásném plánu. Jak si představit dějiny spásy, kdyby se na nich odmítl podílet Abrahám, Mojžíš, Josef či Petr. V absolutní míře pak tuto nepostradatelnost nalézáme u Ježíše a Marie. Pavlovo poslání na jednu stranu nesouviselo se samotnou existencí církve, jako společenství zpřítomňuje Krista napříč dějinami. Na druhou stranu univerzální církev je bez Pavla těžko myslitelná.

---

⁸¹ TEREZIE. *Příběh jedné duše: autobiografické spisy*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2016. Fontes, s. 20.

⁸² Srov. tamtéž, s. 20.

Augustin se již však nachází v době pobiblické, v době církve. A přestože jeho význam je vskutku mimořádný, nevyznačuje se zmíněnou „nepostradatelností“ pro naplnění dějin spásy. Toto je charakteristické pro povolání každého křesťana ve srovnání s dobou biblickou. Bůh s každým počítá a svěřuje mu jedinečné poslání. Ale spása světa na jeho naplnění již nezávisí, protože svět již svého Spasitele má. V tomto přísném slova smyslu již není třeba mu připravovat cestu, ani zajistit, aby byl ve světě přítomen až do jeho konce (což byl v tomto vyhraněném smyslu úkol doby biblické).

Závěr

V celé této práci nám šlo o lepší pochopení povolání křesťana, přičemž jsme vycházeli ze zkušenosti povolání biblických postav. Základní rozdělení tvoří právě doba biblická, kde apoštol Pavel představuje jistý přechodový článek a doba pobiblická, kde nám za příklad slouží sv. Augustin z Hippo. Pokusili jsme se postihnout hlavní charakteristiky Božího povolání, které jsou všem společné a všimli jsme si jak plurality způsobů Božího oslovování, tak odlišnosti lidských reakcí a toho, jak své povolání různí lidé prožívali a jaké vlastnosti a schopnosti přitom rozvíjeli. Vedle mnoha podstatných podobností mezi dobou biblickou a pobiblickou stojí také významná odlišnost spočívající ve zprostředkujícím charakteru Církve v době, která následuje po ukončení veřejného Božího Zjevení.

Každý člověk má nezastupitelné místo ve velkolepém Božím plánu a každý je pro svůj úkol náležitě vybaven od Boha. Jedině Bůh pak dokáže odpovédět na hluboké touhy lidského srdce. Pro hledání a rozlišování povolání existují dvě skupiny ukazatelů. Jedná se o nejnvtřnější touhy člověka a o jeho vlastnosti a schopnosti. Kromě jeho osobního přesvědčení tedy i jeho vnější projevy jistým způsobem odkazují k vhodnosti či nevhodnosti pro určité poslání. Mnohé vlastnosti s negativními projevy se mohou později ukázat klíčovými obdarováními, jak jsme viděli u Mojžíše či u Pavla.

Bůh má mnoho způsobů, jak může člověka povolát. V oslovení každé biblické postavy byl originální. Pro mnohé se vše odehrálo v jediném okamžiku, v neopakovatelném setkání s Bohem, na němž pak byla postavena jejich celoživotní věrnost obdrženému povolání. Někteří byli Bohem osloveni skrze jiné Boží služebníky. V Bibli nalezneme také mimořádné případy, kdy Bůh ještě před narozením jejich dítěte oznamuje rodičům jeho vyvolení. Zvláště u tohoto typu pak následuje spíše pozvolný růst vztahu s Bohem, který člověka přivede k rozpoznání vlastního povolání a k jeho zvnitřnění. I dnes Bůh některé oslovuje skrze výjimečné okamžiky. Často používá lidského prostřednictví, s čímž souvisí také jedinečná úloha církve v pobiblické době. Z dříve uvedených důvodů se však již nesetkáváme s lidmi vyvolenými ještě před svým narozením.

Když člověk pozná, že je volán, přichází čas pro jeho svobodné rozhodnutí, svobodné přijetí povolání. Bible nám tyto momenty líčí ve vší realističnosti a plastičnosti. Někteří se rozhodli hned, jiné sváděli vnitřní boj či měli vůči Božímu záměru námitky. Ti i oni se však nakonec sklonili před Božím záměrem a vstoupili do jeho služeb. Lidská svoboda

však umožňuje i opačné rozhodnutí. Jonáš odmítl, utíkal před Bohem a byl pak ke splnění svého úkolu v podstatě donucen. Jidáš v jednu chvíli svého života popřel své rozhodnutí a mělo to tragické následky. To nám ukazuje důležitost opakovaného přijímání a zvnitřňování svého povolání ve stále se měnících životních okolnostech. Bez opakovaného „skoku do propasti“, úkonu víry vůči Boží vůli, která člověka přesahuje, nelze vytrvat v prvotním rozhodnutí pro Boha. Toto všechno se projevuje také v životech dnešních křesťanů. Odvaha patriarchů, proroků, apoštolů a světců důvěřovat Bohu a cele se odevzdat do jeho služby má povzbuzovat také nás.

Pomoci nám může také vědomí, že i mnohé velké postavy dějin spásy potřebovali čas, aby po všech stránkách dozráli ke svému poslání. Stejně tak pak zakoušeli svou nedostatečnost k jeho naplnění. To však ukazuje v posledku jen to, že povolání samé nepocházelo z nich, ale od Boha. To Bůh je vybavil, zapálil a stále je během jejich života podpíral. Boží povolání se totiž nikdy neobejde bez překonávání mnoha překážek a obtíží spojených s jeho vykonáváním. I ty Bůh však používá k tomu, aby své vyvolené ještě více zdokonalil a přivedl k plnějším poznání sebe samého. Necht' jsou proto stránky Bible útěchou a podporou pro všechny Boží děti, vždyť lidský život tehdy i dnes je plný soužení.

Vidíme, že Boží povolání se týká nitra člověka, zahrnuje celou jeho bytost. Požaduje od nás úplně všechno, nás samé. Jedině Bůh na to má právo a nabízí nám za to všechno, sám sebe. Povolání je tedy nutně celoživotní. Představuje cestu, po které nás Bůh chce přivést blíže k sobě, abychom ho více poznávali a milovali. Spása lidstva je jeho jedinečným projektem, do něhož zvláštním způsobem zahrnul každého člověka. Někteří lidé byli jím vyvoleni k tomu, aby se stali „opěrnými body“ tohoto plánu. U nich potom vidíme mimořádný způsob povolání. Ústředním momentem celého Božího záměru je smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista a z něj vycházející založení církve. Z toho důvodu je v dějinách Božího povolávání patrný předěl mezi biblickou a pobiblickou dobou. V té pozdější získává novou specifickou roli církev, jakožto společenství Ježíšových učedníků. Povolání lidí již také nemají takovou míru výjimečnosti, jako v dobách připravujících onen střed dějin spásy. Není tedy možné správně rozpoznat své povolání mimo společenství Církve, jak nám ukazuje příklad Augustina. Ještě těsnější sepětí pozorujeme, pokud určité povolání souvisí s mocí, kterou Církvi světil Kristus. Pak jí samozřejmě náleží rozhodnutí o zprostředkování takového povolání.

Prameny

Primární literatura

AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. Překlad Marie KYRALOVÁ. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2005. Thesaurus. ISBN 80-85929-78-3.

AUGUSTIN. *Vyznání*. Přeložil Ondřej KOUPIL, Marie KYRALOVÁ, Pavel MAREŠ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015. Fontes. ISBN 978-80-7195-189-6.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad. 22. (13. opravené) vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2016. ISBN 978-80-7545-005-0.

Knihy tajemství a moudrosti: mimobiblické židovské spisy: pseudepigrafy. 3. vyd. Přeložil Jiří FARSKÝ, Zdeněk POLÁČEK. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-332-0.

Nový zákon: text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě. 4. vyd. V Kostelním Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-7195-583-2.

Sekundární literatura

BENEDIKT XVI. *Apoštol Ježíše Krista: promluvy o svatém Pavlovi*. Přeložili Johana BRONKOVÁ, Milan GLASER a Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-384-5.

BENEDIKT XVI. *Ježíš Nazaretský*. 3. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87029-20-6.

BENEDIKT XVI. *Ježíš Nazaretský. Prolog, Příběhy Ježíšova narození a dětství*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2013. ISBN 978-80-87474-89-1.

BENEDIKT XVI. *O počátcích církve: promluvy o apoštolech a jejich spolupracovnících*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-218-3.

BENEDIKT XVI. *Otcové církve: od Klementa Římského po Augustina*. Přeložil Milan GLASER, přeložil Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-263-3.

BENEDIKT XVI. *Úvod do křesťanství: výklad apoštolského vyznání víry: s novou vstupní esejí autora z roku 2000*. Přeložil Vratislav J. SLEZÁK. 1. úplné české vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-012-7.

BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem. 3, Čtvrtá a Pátá kniha Mojžíšova – Numeri – Deuteronomium*. Překlad Miloš Bič. 1. vyd. Praha: Kalich, 1974.

BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem. 12, Jeremjáš. Pláč*. Překlad Miloš Bič. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1983.

BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 1, Genesis (První kniha Mojžíšova)*. 2. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1978.

BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 5, Knihy Samuelovy a První Paralipomenon*. Přetisk 1. vyd. Praha: Kalich, 1978.

BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 6, Knihy královské, Druhá Paralipomenon*. 1. vyd. Praha: Kalich, 1980.

BIČ, Miloš, ed. et al. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 14, Dvanáct proroků: Ozeáš až Malachiáš*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1968.

BROŽ, Jaroslav. *Pentateuch: (Pět knih Mojžíšových): český katolický překlad*. Přeložil Václav BOGNER. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-638-8.

BROŽ, Jaroslav. Předloha biblické spirituality Božího povolání. In: *In omnibus caritas. Sborník KTF UK, sv. IV, k počtě devadesátých narozenin prof. ThDr. J. Kadlece*, P. Kubín (ed.), Praha 2002.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-438-5.

DROBNER, Hubertus R. *Patrologie: úvod do studia starokřesťanské literatury*. Vyd. 1. Praha: OIKOYMENH, 2011. ISBN 978-80-7298-466-4.

FOUILLOUX Danille, et al. *Slovník biblické kultury*. Praha: EWA EDITION, 1992. ISBN 80-900175-7-6.

HARRINGTON, Daniel J., ed. *Evangelium podle Matouše*. Přeložil Pavel JARTYM. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. Sacra pagina. ISBN 80-7192-423-7.

HOJDA, Jan. Společenství učedníků jako základ církve. *Cesty katecheze: revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku*. Praha: Česká biskupská konference, 2011, č. 3, ISSN 1803-7224.

Jeruzalémská bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou. Překlad František X. HALAS a Dagmar HALASOVÁ. 1. české vyd. Praha: Krystal OP, 2009–2010. ISBN 978-80-87183-10-6.

JAN PAVEL II. Augustinum Hipponensem: Apoštolský list k 1600. výročí obrácení svatého Augustina In: *Studie 118-119*, Řím: Křesťanská akademie v Římě.

JOHNSON, Luke T. a HARRINGTON, Daniel J., ed. *Evangelium podle Lukáše*. Překlad Mlada MIKULICOVÁ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. Sacra pagina, 3. ISBN 80-7192-560-8.

Katechismus katolické církve. Přeložil Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3.

KLIESCH, Klaus. *Skutky apoštolů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

LÉON-DUFOUR, Xavier (ed) a kol., *Slovník biblické teologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1127-7.

MACHOVEC, Milan. *Svatý Augustin*. 2., opr. a dopl. vyd., (V nakl. Akropolis 1.). Praha: Akropolis, 2011. ISBN 978-80-87481-38-7.

MARROU, Henri-Irénée. *Svatý Augustin: Augustin a augustiniáni v českých zemích*. Řím: Křesťanská akademie, 1979.

MATOUŠŮ, Ludvík. *Sv. Pavel a jeho listy*. V Českých Budějovicích: nákladem vlastním, 1948.

MOLONEY, Francis J. a HARRINGTON, Daniel J., ed. *Evangelium podle Jana*. Přeložil David HOFMANN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. Sacra pagina, 4. ISBN 978-80-7192-991-8.

MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Překlad Jaroslav Ignatius VOKOUN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. České katolické biblické dílo; sv. 6. Malý stuttgartský komentář. Nový zákon; 3.

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 3. vyd. Praha: Kalich, 1992, 2 sv. ISBN 80-7017-528-1.

Pavel z Tarsu – Apoštol národů. HOJDA, J.; BOUMA, O.; POLEHLA, P. (eds.). Ústí nad Orlicí: Oftis, 2010.

RAHNER Karl, VORGRIMLER Herbert. *Teologický slovník*. 2. revidované vydání, Praha: Vyšehrad, 2009.

SCHÖNBORN Christoph kardinál. *Milovat církev*. 1. české vydání. Praha: Nové město, 1998.

Svatý Augustin včera a dnes: život ke službě Bohu v lidech: II. augustiniánský týden: Praha, 24. – 29. dubna 2000: sborník. Praha: Onyx, 2001.

TEREZIE. *Příběh jedné duše: autobiografické spisy*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2016, Fontes. ISBN 978-80-7195-642-6.

VÍTOVÁ, Markéta, *Povolání proroka ve starém zákoně*. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Katedra biblických věd. Josef Hřebík, Th.D. S.S.L.